

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO
GMINY SKOMLIN
NA LATA 2008 – 2013

		Spis treści	2
I.		Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	4
II.		Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem planu	6
	1.	Położenie, powierzchnia, ludność	6
		a. Położenie	6
		b. Powiązania komunikacyjne	8
		c. Ludność	9
		d. Środowisko przyrodnicze	12
		e. Historia gminy	13
		f. Turystyka	14
		g. Infrastruktura techniczna	16
		h. Identyfikacja problemów	18
	2.	Gospodarka	19
		a. Rolnictwo	19
		b. Działalność gospodarcza	22
		c. Identyfikacja problemów	31
	3.	Sfera społeczna	32
		a. Migracje	32
		b. Przyrost naturalny	33
		c. Infrastruktura edukacyjna	35
		d. Infrastruktura kulturalna i sportowa	36
		e. Pozostała infrastruktura	36
		f. Rynek pracy	37
		g. Poziom zamożności społeczeństwa	41
		h. Identyfikacja problemów	43
III.		Zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze	44

	1.	Celowość zadań planowanych do realizacji	44
	2.	Analiza SWOT dla Gminy Skomlin	48
IV.		Realizacja zadań i projektów	53
V.		Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy oraz województwa	57
	1.	Powiązanie z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007- 2013	57
	2.	Powiązanie z Narodową Strategią Spójności	58
	3.	Powiązanie z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego	59
	4.	Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego	59
VI.		Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego	60
VII.		Plan finansowy	65
VIII.		System wdrażania	68
	1.	Zarządzanie	68
	2.	Instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Gminy Skomlin	69
IX.		Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej	70
	1.	Monitorowanie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego	70
	2.	Narzędzia służące zbieraniu informacji zaproponowane w czasie opracowania Planu Rozwoju Lokalnego	72
	3.	Ocena i komunikacja społeczna	73
X.		Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi	76
	1.	Uwarunkowania współpracy	76
	2.	Organizacje pozarządowe jako partner samorządu terytorialnego	78

I. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego to dokument, który przedstawia zintegrowane i kompleksowe działania będące realizacją strategii społeczno-gospodarczej Gminy Skomlin na lata 2008 – 2013. Strategia ta jest definiowana jako **stan gotowości gminy do kreowania społecznych programów rozwoju i przyjmowania programów strukturalnych Unii Europejskiej**. Plan Rozwoju Lokalnego określa nie tylko ogólne cele (jak ma to miejsce przy tworzeniu strategii), lecz konkretne zadania, terminy ich realizacji oraz sposoby finansowania. Poszerza to możliwości inwestycyjne, umożliwia koncentrację inwestycji, a tym samym zwiększa szybkość ich realizacji, jednocześnie zmniejszając koszty.

Czas realizacji zadań, o których mowa w Planie Rozwoju Lokalnego zawiera się w latach 2008 – 2013. Rezultaty i oddziaływania niektórych zadań, szczególnie tych rozpoczętych w latach 2010 - 2013 obejmą także następny okres programowania.

Dokument jest spójny z następującymi rozporządzeniami:

- o Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności,
- o Rozporządzeniem (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- o jak również - pod względem celów i priorytetów - z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007 - 2013, a także z Narodową Strategią Spójności, horyzontalnymi Programami Operacyjnymi oraz Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego.

Plan Rozwoju Lokalnego:

- o przedstawia sytuację społeczno-ekonomiczną gminy Skomlin,
- o diagnozuje najważniejsze problemy/bariery oraz szanse rozwoju gminy,
- o formułuje cele,
- o zawiera opis, szacunkowy koszt oraz przewidywany termin podjęcia działań zmierzających do osiągnięcia rozwoju społecznego i gospodarczego.

W Planie oszacowane zostały także spodziewane efekty planowanych interwencji i ich wpływ na przebieg procesów rozwojowych; wskazano kierunki zaangażowania środków funduszy strukturalnych oraz środków własnych gminy.

Plan Rozwoju Lokalnego dla gminy Skomlin na lata 2008 - 2013 będzie służył jako punkt odniesienia dla działań o charakterze rozwojowym, podejmowanych wyłącznie z zasobów środków własnych, jak również pozwoli określić wysokość interwencji z funduszy unijnych.

Metodologia opracowania Planu opiera się na zasadzie zrównoważonego rozwoju, jednakże poszczególne fazy jej wdrożenia uzależniono w głównej mierze od uwarunkowań lokalnych. Na tych filarach (zrównoważony rozwój, uwarunkowania lokalne) opierają się bowiem wszystkie innowacyjne strategie zrównoważonego rozwoju w krajach UE. Tworząc taki rodzaj strategii należy przede wszystkim założyć, iż *„gospodarka nie może rozwijać się kosztem ludzi i przyrody, a także przyroda nie może być ważniejsza niż człowiek i gospodarka”*.

Państwa członkowskie UE uważają, iż to dwa elementy – **społeczeństwo i środowisko naturalne**, podniesione do rangi równorzędnej z dominującą dotychczas w strategiach rozwoju Unii Europejskiej - **gospodarką**, utworzyły triadę trzech dominant strategii rozwoju, która zyskała miano strategii zrównoważonej. Przyjęcie takiej metodologii gwarantuje, iż jest ona nie tylko przeniesieniem na grunt gminy Skomlin obowiązującej w UE wizji planowania, ale jest ona również z nią kompatybilna.

Strategie bądź plany rozwoju mogą przyjmować różne formy w zależności od problemów, które chce się rozwiązać. Generalnie, dotyczą one różnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego. Jest jednak cecha, która wyróżnia plany rozwoju lokalnego na tle innych strategii gospodarczych. Jest nią **lokalny punkt odniesienia** ograniczający się do określonej jednostki terytorialnego podziału kraju, będącej lokalnym, odrębnym systemem społecznym i gospodarczym. **W tym kontekście Plan Rozwoju Gminy Skomlin ma być nie tylko narzędziem polityki samorządu lokalnego umożliwiającym wspieranie procesów rozwojowych, lecz również wyrazem aspiracji społeczności gminy i woli osiągnięcia wspólnych celów.**

W przypadku planowania rozwoju lokalnego, powinien być to proces przebiegający dwukierunkowo: odgórny system wspierania realizacji celów strategii poprzez wsparcie finansowe, doradcze i specjalistyczne, udzielane przez określone instytucje i struktury zewnętrzne, ale także oddolny proces wspierania realizacji celów przez społeczności lokalne. Zatem projektowany w planie zrównoważony rozwój lokalny gminy Skomlin będzie możliwy tylko wówczas, gdy wokół wytyczonych dla niego kierunków uda się skupić szeroko rozumianą społeczność lokalną oraz uzyskać przychylność i akceptację struktur i instytucji nadrzędnych.

W zaproponowanym Planie Rozwoju Lokalnego respektowane są zatem zarówno potrzeby rozwoju gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, polepszania warunków ekonomicznych i szeroko rozumianej jakości życia mieszkańców, jak również respektowanie filozofii działania wynikającej z koncepcji ekorozwoju. Praca nad budową Planu przebiegała zgodnie z podstawowymi zasadami planowania strategicznego, którego model w literaturze przedstawiany jest najczęściej w postaci cyklu: analiza - planowanie – wdrażanie - ocena, która w kolejnej fazie przyjmuje postać ewaluacji i korekty planów.

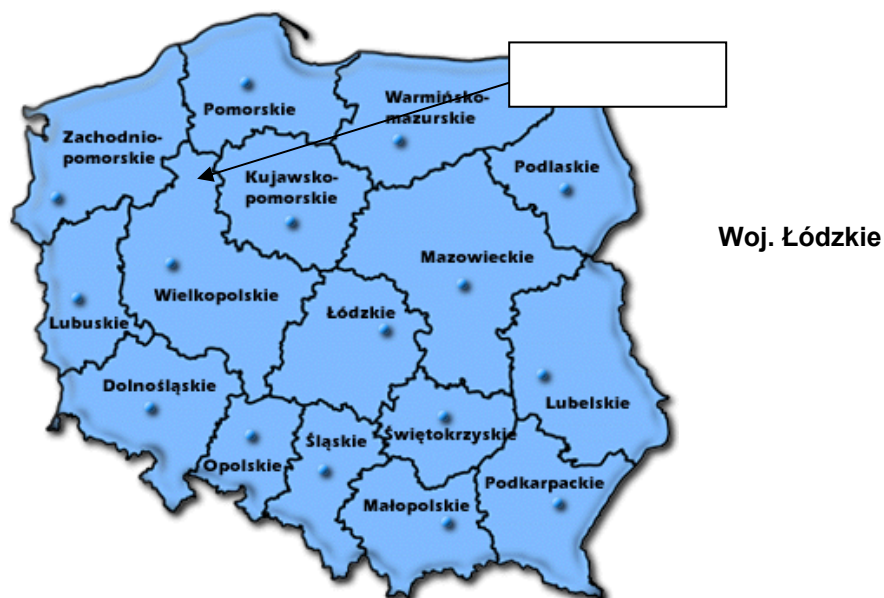
Zgodnie z tym modelem formułowanie Planu Rozwoju Lokalnego zostało poprzedzone identyfikacją problemów i oczekiwań. Przy pracach skorzystano z informacji o wszystkich aspektach funkcjonowania gminy, według danych dostępnych na okres opracowywania Planu Rozwoju Lokalnego.

II. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem Planu

1. Położenie, powierzchnia, ludność

a) Położenie

Skomlin to gmina wiejska położona w województwie łódzkim, w powiecie wieluńskim. W latach 1975-1998 gmina administracyjnie należała do województwa sieradzkiego. Siedzibą gminy jest miejscowość Skomlin.

Mapa 1: Położenie województwa łódzkiego

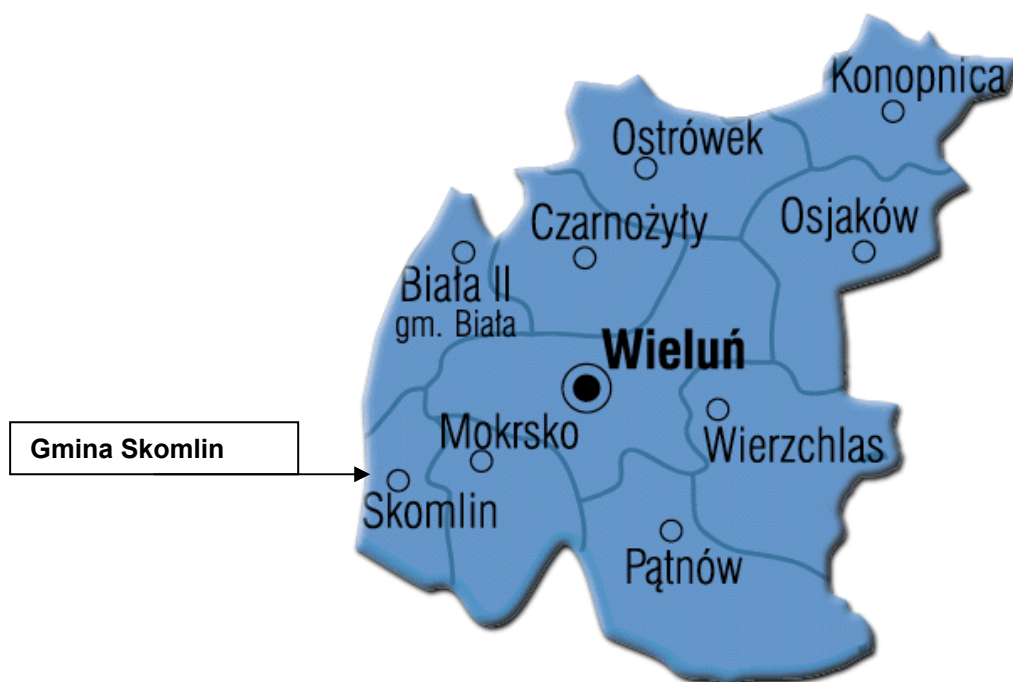
Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 63 mieszk./km², w tym: 31,8 kobiet/km² i 31,2 mężczyzn/km².

Gminy sąsiadujące z gminą Skomlin to:

- Biała,
- Gorzów Śląski,
- Łubnice,
- Mokrsko,
- Praszka,
- Wieluń.

Mapa 2: Położenie powiatu wieluńskiego

Mapa 3: Położenie gminy Skomlin

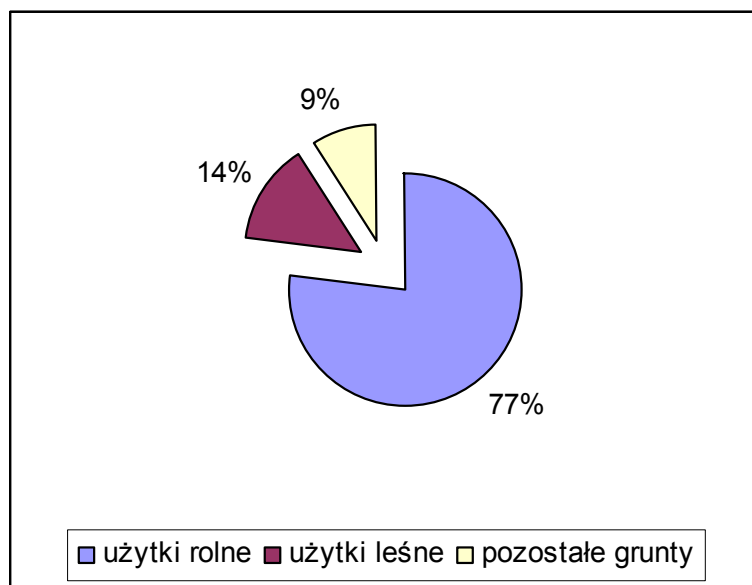
W skład gminy Skomlin wchodzi następujące miejscowości: Kazimierz, Klasak Mały, Ług, Malinówka, Smugi, Wygoda, Zadole, Żłota Góra, Bojanów, Brzeziny, Klasak Duży, Maręże, Skomlin, Toplin, Walenczyzna, Wichernik, Wróblew, Zbęk.

Powierzchnia gminy wynosi 54,95 km², w tym:

- użytki rolne: 77%,
- użytki leśne: 14%,
- pozostałe grunty: 9%.

Skomlin to najmniejsza gmina powiatu wieluńskiego, zajmuje zaledwie 5.92% jego powierzchni.

Wykres 1: Struktura powierzchni gminy Skomlin

Źródło: GUS

b) Powiązania komunikacyjne

Gmina Skomlin posiada połączenia autobusowe (PKS Wieluń). Mieszkańcy gminy oprócz wybranych miejscowości na terenie samej gminy mogą także autobusem dojechać do Wieruszowa, Praszki, Bolesławca, Kępna, Kluczborku, Mokrska, Wielunia, Sieradza i Wrocławia.

Przez teren gminy nie przebiega niestety żadna droga krajowa ani wojewódzka.

Odległości od siedziby gminy do następujących miejscowości są następujące:

- Wieluń – 15 km,
- Sieradz – 60 km,
- Częstochowa – 75 km,
- Łódź – 105 km,
- Wrocław – 115 km.

c) Ludność

Zasadniczy wpływ na kształt polityki społecznej w całym województwie łódzkim jak i w gminie Skomlin będą miały procesy demograficzne, które uwidoczniły się i nasiliły w ostatnich latach. Do tych procesów zaliczamy:

- zmieniony model rodziny (małodziętność rodzin, samotne rodzicielstwo),
- opóźnianie wieku zawierania małżeństw i rodzenia pierwszego dziecka,
- wzrost liczby jednoosobowych gospodarstw domowych,
- ujemny przyrost naturalny,
- malejąca dzietność,
- wzrost przeciętnej długości życia – do 78,9 dla kobiet i 70,5 dla mężczyzn,
- migracje wewnętrzne i zagraniczne.

Liczba ludności

Liczba mieszkańców gminy Skomlin w okresie od 2000 roku do 2006 roku przedstawiała się w następujący sposób.

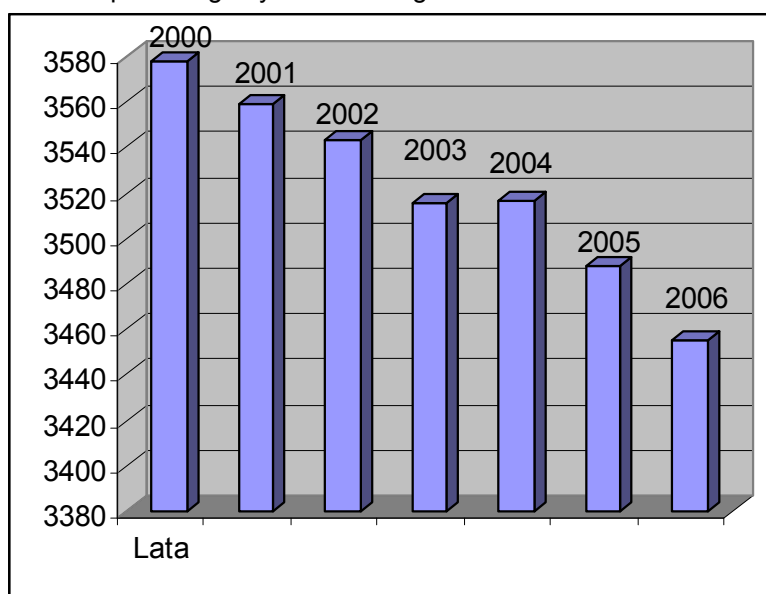
Tabela 1: Stan ludności na dzień wg stałego miejsca zameldowania ogółem.

Rok	Stan ludności na dzień 31 XII 2006 roku		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2000	3578	1769	1809
2001	3559	1756	1803
2002	3543	1757	1786
2003	3516	1750	1766
2004	3517	1744	1773
2005	3488	1735	1753
2006	3455	1718	1737

Źródło: GUS

Na przestrzeni lat 2000- 2006 liczba ludności w gminie zmniejszyła się o 123 osoby. Stosunek liczby mężczyzn do kobiet waha się w granicach 50%.

Wykres 2: Stan ludności w poszczególnych latach w gminie Skomlin

Źródło: GUS

Struktura ludności

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Tabela 2. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Skomlin

Lata	2002	2003	2004	2005	2006
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	850	813	802	772	759
Ludność w wieku produkcyjnym	2029	2070	2059	2075	2076
Ludność w wieku poprodukcyjnym	624	612	602	588	588

Źródło: GUS

Od roku 2002 do 2006 roku liczba ludności w wieku:

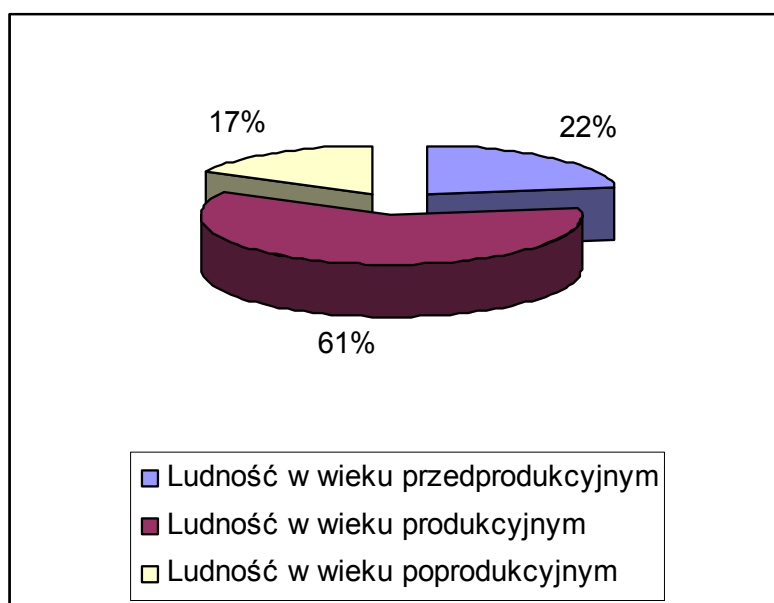
- przedprodukcyjnym - zmniejszyła się o 91 osób,
- produkcyjnym – wzrosła o 47 osób,
- poprodukcyjnym – zmniejszyła się o 36 osób.

Jest to tendencja obserwowana w większości gmin na terenie Polski.

Zmniejszająca się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, generalnie postrzegana jako zjawisko negatywne, posiada również pozytywne aspekty, które dają możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury i bazy dydaktycznej prowadząc do rozwoju bogatej oferty edukacyjnej zarówno dla dzieci, które wymagają dodatkowej pomocy w nauce i chcą rozwijać swoje umiejętności jak również dla dorosłych, którzy stoją obecnie przed koniecznością udoskonalania swoich umiejętności poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia.

Choć w gminie Skomlin obserwowany jest spadek ludności w wieku poprodukcyjnym to jednak wg danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba osób w tym wieku w Polsce będzie przyrastać już w latach 2007- 2013. W kraju, liczba osób w wieku poprodukcyjnym w porównaniu z początkiem lat 90-tych, wzrosła prawie o milion. Przyrost ten będzie powodował silną presję na system emerytalny (zapewnienie emerytur dla coraz liczniejszej populacji osób, które zakończyły aktywność zawodową) oraz na system opieki zdrowotnej (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku przez geriatrów, gerontologów oraz rozwój usług opiekuńczych). Dlatego też jednym z obszarów zainteresowania gminy powinno być wspieranie aktywnej starości.

Wykres 3: Struktura ludności w gminie Skomlin w 2006 roku

Źródło: GUS

Podobnie jak w poprzednich latach tak i w 2006 roku najliczniejszą grupą ludności w gminie Skomlin była grupa osób w wieku produkcyjnym – 61% całej społeczności.

d) Środowisko przyrodnicze

Klimat

Na obszarze gminy Skomlin występuje bogactwo ekosystemów. Miejscowość Skomlin i okolice całej gminy charakteryzują się korzystnymi warunkami agroklimatycznymi.

Średnioroczna temperatura powietrza w gminie wynosi 8°C, okres bezprzymrozkowy trwa 160 dni, okres wegetacji 214 dni, a długość zalegania okrywy śnieżnej 60 ÷ 70 dni.

Ukształtowanie terenu

Gmina Skomlin leży na południowym krańcu Niziny Południowowielkopolskiej, na Wysoczyźnie Wieruszowskiej. Charakterystycznymi elementami krajobrazu są: równinna wysoczyzna (200-240 m n.p.m.), równina sandrowa (180-190 m n.p.m.), rozległa dolina Proсны (180-170 m n.p.m.) oraz szeroka nieckowata dolina Toplinki (185-180 m n.p.m.).

Lasy

Lasy znajdują się w północnej i południowej części gminy. Jest to bór sosnowy suchy na ubogim siedlisku z niewielką domieszką drzew liściastych (głównie dębów i brzoź). Porasta on rozległe piaszczysto-żwirowe spłaszczenia w dolinach Toplinki i Proсны. Lasy te przyciągają zbieraczy jagód, jeżyn oraz grzybiarzy.

Las w gminie Skomlin

Gleby

Gleby występujące w regionie wieluńskim wytworzyły się z pyłów i glin; udział gleb piaszkowych jest nieznaczny. Najczęściej są to gleby brunatne właściwe i wylugowane oraz czarne ziemie.

Wody

Przez gminę przebiega rzeka Proсна będąca lewym dopływem Warty. Wody podziemne Gminy Skomlin wiążą się głównie z utworami jurajskimi i czwartorzędowymi. W obrębie Wyżyny Wieluńskiej występuje jurajski poziom wodonośny. Wody podziemne spotyka się na różnych głębokościach w szczelinach skał wapiennych. Wzdłuż rzeki Proсны ciągnie się obszar najwyższej ochrony wód podziemnych.

Rzeka Proсна w gminie Skomlin

e) Historia gminy

Pierwsza wzmianka o miejscowości Skomlin pochodzi z 1210 roku kiedy to rycerz Zbranimir przekazał wieś Dzietrzniki i Zscomelin klasztorowi cystersów w kaliskim.

Skomlin jako parafia figuruje w 1459 roku choć została założona wcześniej za panowania Kazimierza Wielkiego. W 1522 roku lustracja dóbr kościelnych wykazuje istnienie drewnianego kościoła pod wezwaniem św. Jakuba i Filipa. W tym samym roku jest odnotowana pierwsza szkoła w Skomlinie.

W XVII wieku po podziałach majątkowych Skomlin należał do kilku rodów szlacheckich. W 1720 roku całość odziedziczył Władysław Korzbok Zawadzki, który na własny koszt odnowił kościół. 30 marca 1741 od pioruna spłonął stary dębowy kościół. Nowy, z modrzewiowego drewna wystawił Władysław Bartochowski - łowczy sieradzki i kasztelan wieluński. Do niego należała część dóbr skomlińskich. Po III rozbiorze gmina wraz z ziemią wieluńską trafiła pod zabór pruski, a od 1815 do 1914 roku pod zabór rosyjski. Podczas zaborów życie w gminie toczyło się wokół kościoła i dworu. Proboszcz Ludwik

Rogaczewski buduje w 1835 roku nową murowaną dzwonnice, która ma 30 m. wysokości i znajduje się w herbie Skomlina. Po podziałach majątkowych Skomlin trafia w ręce Bąkowskich. Ten ród szlachecki buduje rozległy dwór, który jednak nie zachowuje klasycystycznych form tak charakterystycznych dla polskich dworów. Wokoło dworu wybudowano stajnie, młyn parowy, kuchnie dworską.

Podczas drugiej wojny światowej część ludności gminy wysiedlono do Małopolski, część zaś wywieziono na roboty do Niemiec. W czasie okupacji zginęło 63 mieszkańców gminy. 19 stycznia 1945 roku Skomlin został wyzwolony przez Rosjan. Znów otwarto kościół i szkołę. W latach 60-tych utwardzono ulice Skomlina i nadano im nazwy. Lata 70-te to budowa Urzędu Gminy, Ośrodka Zdrowia oraz nowej szkoły z salą gimnastyczną, która powstała w miejscu zburzonego dworu i wyciętego parku, gdzie odbywały się igrzyska sportowe okolicznych wsi pod nazwą Igrzyska Ziemi Wieluńskiej. Po kilkuletniej przerwie w której ta impreza sportowa nie odbywała się - igrzyska reaktywowano. Od 1999 roku odbywają się one pod nazwą Powiatowe Igrzyska Ziemi Wieluńskiej. W latach 80-tych trwała rozbudowa Gminnej Spółdzielni oraz wybudowano przedszkole z Gminnym Ośrodkiem Kultury. Od stycznia 2007 roku działa Gminny Ośrodek Kultury i Sportu wraz z Biblioteką.

f) Turystyka

Najciekawsze zabytki architektury na terenie gminy znajdują się w jej stolicy - Skomlinie. Są to:

- o kościół parafialny z 1746 roku i stojąca obok murowana dzwonnica z 1836 roku,
- o unikatowy na Ziemi Wieluńskiej drewniany spichlerz z 1777 roku,
- o neogotycka kaplica cmentarna p.w. św. Barbary z XVIII stulecia.

Kościół p.w. św. Filipa i Jakuba

Kościół powstał ok. 1746 roku. Zbudowany jest z modrzewia w charakterystycznym „wieluńskim” stylu. Kiedyś pokryty był gontem, po wojnie blachą, a od niedawna (wiosna 2005) Kościół ponownie przykryty jest gontem. Posiada wystrój wewnątrz w stylu barokowym z elementami rokoka. Pozorne sklepienie beczkowe wsparte jest na kolumnach. Ołtarz główny wykonano w stylu rokoko. Pośrodku ołtarza umieszczono obraz przedstawiający patronów kościoła: św. Filipa i Jakuba. Poniżej znajdują się drewniane rzeźby św. Mateusza, św. Grzegorza, św. Augustyna i św. Marka. W lewym ołtarzu bocznym znajduje się obraz „Niepokalane Poczucie”, natomiast w prawym ołtarzu bocznym obraz Anioła Stróża. Wszystkie ołtarze pochodzą z drugiej połowy XVII wieku. Na uwagę zasługuje też drewniana barokowa chrzcielnica z miedzianą misą i ambona w kształcie kielicha z lewej strony ołtarza. Przy ołtarzu, z prawej strony znajdują się stalle, w których prawdopodobnie zasiadali fundatorzy kościoła. Na ścianach kościoła, w nawach bocznych znajdują się malowidła siedmiu sakramentów. Na chórze znajdują się zabytkowe organy, które zostały odnowione w ostatnich latach. Wokoło kościoła zachowało się kilka starych drzew - pomników przyrody.

Kościół pw. św. Filipa i Jakuba w Skomlinie

Spichlerz

W Skomlinie zachował się spichlerz podworski z 1777 roku o konstrukcji zrębowej, dwukondygnacyjny, kryty gontem. Spichlerz wybudował właściciel Skomlina – Wojciech Bartochowski. Spichlerz mieści 300 t zboża. Charakterystyczne niskie drzwi wejściowe nabijane żelaznymi ćwiekami powodowały tępienie siekier w przypadku próby wyrywania dziury. Spichlerz można wykorzystać na działalność kulturalno – naukową. Może stać się unikalnym przykładem regionalnej kultury.

Zabytkowy spichlerz w Skomlinie

Szlak rowerowy

Przez gminę Skomlin przebiega znakowany kolorem zielonym szlak rowerowy o łącznej długości 36.9 km (EWI 4). Szlak bierze swój początek przy Muzeum Wnętrz Dworskich w Ożarowie, którego siedzibą jest zabytkowy modrzewiowy dwór alkierzowy wzniesiony w połowie XVIII stulecia. Trasa rowerowa prowadzi pętlą przez południowo - wschodnie połacie powiatu wieluńskiego w kierunku Wróblewa i Toplina, skąd przez Skomlin, Wichernik, Mokrsko i Komorniki doprowadza do punktu wyjścia.

Przez gminę Skomlin przebiega także oznakowana ścieżka (EWI 18) rowerowa Skomlin – Łąki Olszyńskie – Brzeziny – Niedźwiady – Klasak Duży – Klasak Mały – Chmielniki – Topolin – Ług – Królewska Grobla – Wróblew – Skomlin.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy znajdują się liczne pomniki przyrody:

- 3 lipy drobnolistne,
- 3 wiązy,

- 2 klony,
- sosna wejmutka w Skomlinie,
- dąb szypułkowy w Marężach.

g) Infrastruktura techniczna

Układ drogowy

Tabela 3: Drogi gminne w gminie Skomlin

Drogi	2004
O twardej nawierzchni	9,50
O twardej nawierzchni ulepszonej	2,60
O nawierzchni gruntowej	12,40
Długość dróg gminnych	21,90

Źródło: GUS

Gmina Skomlin posiada 21,90 km dróg gminnych. Tylko 43,37% dróg gminnych posiada nawierzchnię twardą a 56,63% jedynie gruntową.

Tabela 4: Drogi gminne w gminach powiatu wieluńskiego w 2004 roku

Gmina	Drogi gminne razem (km)
Biała	37,9
Czarnożyły	39,5
Konopnica	37,00
Mokrsko	36,00
Osjaków	157,60
Ostrówek	40,00
Pątnów	48,70
Skomlin	21,90
Wieluń – obszar miejski i wiejski	76,70
Wierzchlas	53,60

Źródło: GUS

Gmina Skomlin zajmuje ostatnie miejsce wśród gmin wiejskich jeśli chodzi o długość posiadanych dróg gminnych w powiecie wieluńskim. Należy jednak pamiętać, że Skomlin jest najmniejszą z gmin tego powiatu. Najwięcej dróg gminnych posiada natomiast gmina Osjaków (aż 157 km).

Sieć wodociągowa

Gmina Skomlin posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę wodociągową. W 2006 roku w gminie z sieci wodociągowej korzystało 3 057 mieszkańców gminy – czyli 88,48% wszystkich mieszkańców.

Tabela 5: Sieć wodociągowa w gminie Skomlin w 2006 roku

Długość czynnej sieci (km)	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	Woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam ³)
42,7	947	86,4

Źródło: GUS

Sieć kanalizacyjna

Porównując długość sieci wodociągowej na terenie gminy z długością sieci kanalizacji sanitarnej należy stwierdzić, iż istnieje znaczna dysproporcja w długościach tych sieci. Świadczy to o pilnych potrzebach budowy i rozbudowy systemów kanalizacyjnych w gminie. Z sieci kanalizacyjnej korzysta tylko 22,19% mieszkańców gminy.

Tabela 6: Sieć kanalizacyjna w gminie Skomlin w 2006 roku

Sieć	Długość czynnej sieci (km)	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	Ludność korzystająca z sieci	% ludności gminy korzystająca z sieci
Kanalizacyjna	8,7	250	767	22,19

Źródło: GUS

Gmina posiada biologiczną oczyszczalnię ścieków. W 2006 roku odprowadzono i oczyszczono 20,2 dam³ ścieków.

Gospodarka odpadami

Tabela 7: Odpady komunalne zebrane w 2005 roku w gminie Skomlin

Odpady ogółem zebrane w ciągu roku (w tonach)	Z gospodarstw domowych (w tonach)	Odpady zdeponowane na składowiskach w % zebranych
106,2	72,2	80,8

Źródło: GUS

h) Identyfikacja problemów

Analiza A - B - C

W analizie ABC, eksperci wyłonili elementy istotne dla rozwoju gminy Skomlin, które mają odniesienie w rzeczywistości i stanowią punkt wyjścia dla określenia dalszych działań strategicznych. Należy odnotować, że zarówno Atuty, Bariery i to, co Ciekawe są tymi składowymi raportu, na które realizatorzy strategii mają realny wpływ. Stąd więc brak w analizie ABC takich szans czy zagrożeń, które wynikają z ogólnej sytuacji gospodarczej, prawnej czy finansowej kraju – sytuacji, na którą władze samorządowe, środowiska społeczne czy przedsiębiorcy nie mają niemal żadnego wpływu. Nie znaczy to wcale, że analiza nie uwzględnia okoliczności, w jakich strategia będzie realizowana. Te odniesienia znajdujemy w analizie SWOT znajdującej się w dalszej części opracowania.

Atuty rozwojowe

- Niski poziom zanieczyszczenia środowiska,
- Dobrze rozwinięta infrastruktura wodociągowa,
- Lasy bogate w grzyby,
- Szlaki rowerowe,
- Zabytki,
- Liczne imprezy kulturalno-sportowe (Powiatowe igrzyska Ziemi Wieluńskiej, festyn SMZS, międzynarodowy turniej szachowy, rajd rowerowy, biegi przełajowe),
- Rzeka Proсна.

Bariery rozwojowe

- Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna,
- Brak dróg wojewódzkich i krajowych,
- Brak dojazdu do miejsc organizacji imprez zbiorowych,
- Brak miejsc parkingowych (głównie w miejscowości Skomlin)

To, co Ciekawe

- Ciekawe, jak na rozwój gminy wpłynąłby rozwój turystyki (agroturystyki)?

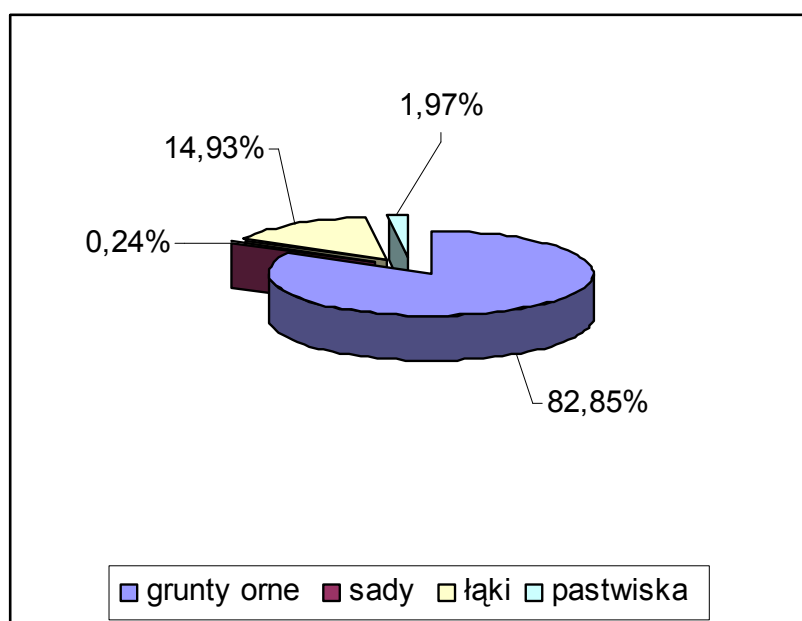
2. Gospodarka

a) Rolnictwo

Gmina Skomlin jest gminą typowo rolniczą. Użytki rolne stanowią 77% ogólnego obszaru gminy i wynoszą 4 146 ha. Struktura użytków rolnych w gminie w 2006 roku przedstawiała się następująco:

- grunty orne – 3435 ha,
- sady – 10 ha,
- łąki – 619 ha,
- pastwiska – 82 ha.

Wykres 4: Struktura użytków rolnych w gminie Skomlin w 2006 roku

Źródło: GUS

Rolnictwo jest podstawą utrzymania dla 60% mieszkańców gminy.

Tabela 8: Gospodarstwa rolne w gminie Skomlin w 2002 roku

Gospodarstwo	Liczba
Rolne	623
Indywidualne	622
Indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych	552

Źródło: GUS

Prawie wszystkie gospodarstwa rolne w gminie to gospodarstwa indywidualne.

Tabela 9: Liczba gospodarstw rolnych na terenie gminy wg stanu na rok 2002

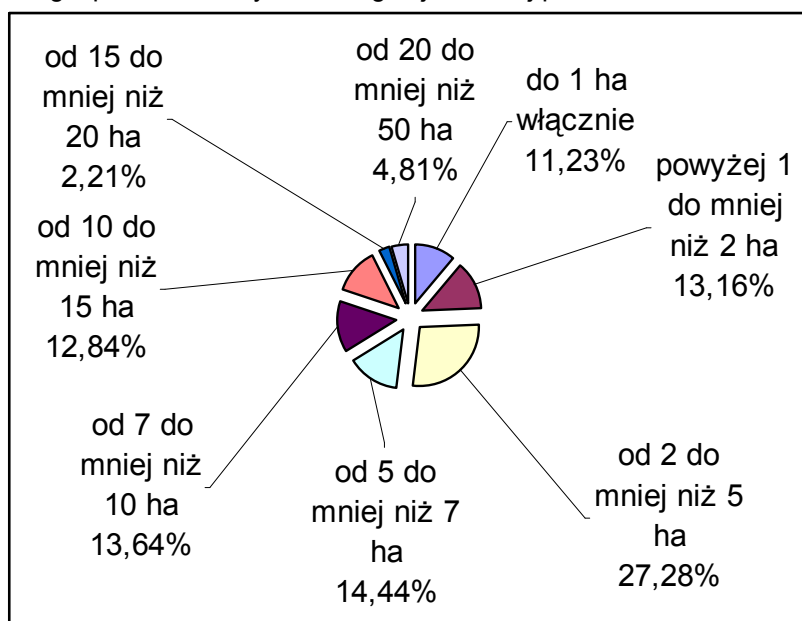
Grupa użytków rolnych	Ilość gospodarstw	%
do 1 ha włącznie	70	11,23
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	82	13,16
od 2 do mniej niż 5 ha	170	27,28
od 5 do mniej niż 7 ha	90	14,44
od 7 do mniej niż 10 ha	85	13,64
od 10 do mniej niż 15 ha	80	12,84
od 15 do mniej niż 20 ha	14	2,24
od 20 do mniej niż 50 ha	30	4,81
powyżej 50 ha	0	-

Źródło: GUS

Najwięcej jest w gminie gospodarstw rolnych o powierzchni od 2 ha do 5 ha – stanowią one ok. 27% wszystkich gospodarstw. Gospodarstwa od 5 do 7 ha stanowią ok. 14% wszystkich gospodarstw, a gospodarstwa o powierzchni do 1 ha – ok. 11%. W gminie dominują więc gospodarstwa małe i średnie. Brak jest gospodarstw dużych o powierzchni powyżej 50 ha.

W gospodarstwach o małym areale opłacalność produkcji jest zbyt niska i rolników nie stać na to by stosować nowoczesne technologie.

Wykres 5: Struktura gospodarstw rolnych według zajmowanej powierzchni w 2002 roku

Źródło: GUS

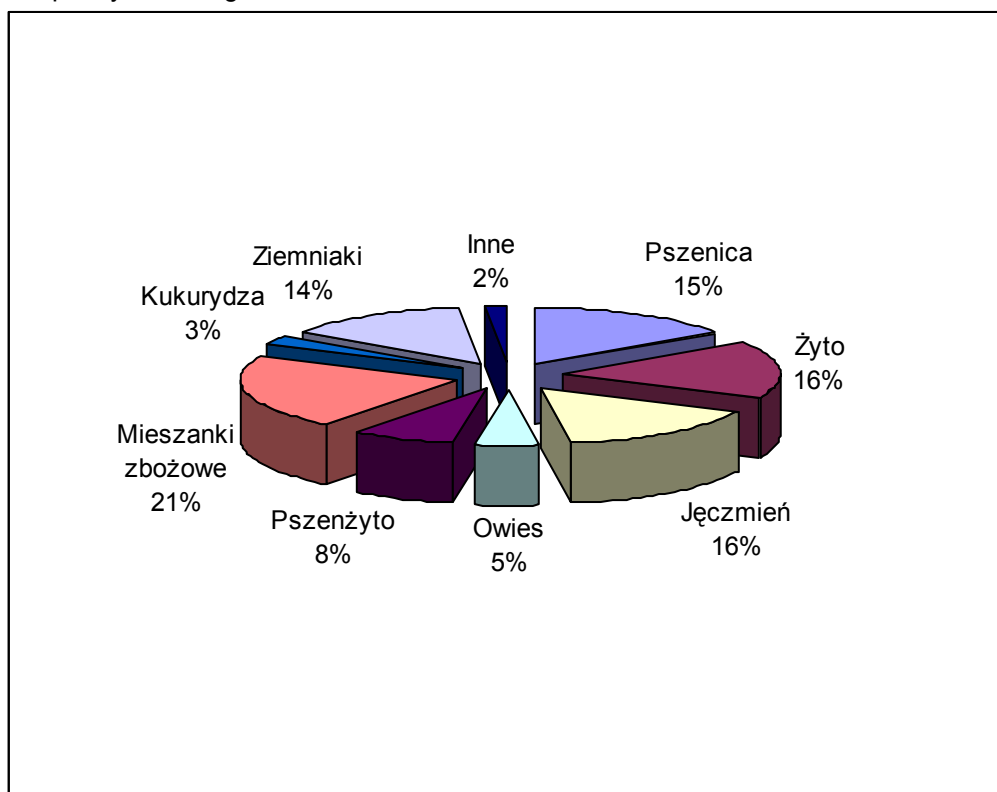
Tabela 10: Uprawy rolne w gminie Skomlin w 2002 roku

Uprawa	Powierzchnia [ar]
Pszenica	50778
Żyto	53811
Jęczmień	51398
Owies	15616
Pszennyto	25407
Mieszanki zbożowe	70308
Kukurydza	9441
Ziemniaki	44246
Inne (buraki, rzepak, okopowe pastewne, warzywa gruntowe, truskawki, gryko, proso)	5234
RAZEM	329 663

Źródło: GUS

W gminie Skomlin najwięcej uprawia się mieszanek zbożowych – ok. 21% wszystkich upraw, żyta – ok. 16% oraz jęczmienia – ok. 16%. W gminie bardzo mało uprawia się truskawek, warzyw gruntowych i gryki.

Wykres 6: Uprawy rolne w gminie Skomlin w 2002 roku

Źródło: GUS

b) Działalność gospodarcza

Kolejną sferą poddaną analizie, bardzo ważną w procesie formułowania wniosków dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Skomlin jest jej sfera gospodarcza.

Gospodarka lokalna - to całokształt działalności gospodarczej prowadzonej w gminie. Celem przeprowadzonej poniżej analizy jest określenie dynamiki rozwoju gminy i wskazanie tych obszarów, które mogą decydować o przyszłej dynamice rozwoju gospodarczego. Ważnym elementem będzie wskazanie instrumentów i narzędzi dostarczanych przez gminę lub inne podmioty, działające na rzecz intensyfikacji działalności gospodarczej prowadzonej w gminie, opierającej się w szczególności na wypracowanych przez wiele lat przewagach konkurencyjnych, w branżach kojarzonych z regionem i gminą Skomlin.

Sfera gospodarcza Gminy Skomlin została przeanalizowana pod kątem:

- o struktury działalności gospodarczej,
- o obszarów aktywności gospodarczej w gminie.

Wg danych statystycznych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, w dniu 31 grudnia 2006 roku w gminie Skomlin zarejestrowanych było 165 podmiotów gospodarki narodowej. Jednostki prywatne stanowiły 95,15% wszystkich podmiotów gospodarczych. Do Zakładów sektora publicznego należało 8 podmiotów (ok. 5% wszystkich podmiotów w gminie). Taki stan rzeczy odzwierciedla ogólne tendencje panujące w gospodarce, gdzie najbardziej konkurencyjnymi i wytwarzającymi największą część Produktu Krajowego Brutto podmiotami są właśnie najmniejsze przedsiębiorstwa, które jednocześnie najbardziej elastycznie potrafią reagować na zmiany zachodzące na rynku. Należy zwrócić także uwagę, że te przedsiębiorstwa są też najbardziej podatne na zewnętrzną koniunkturę gospodarczą i ich rozwój jest uzależniony od pomocy instytucji okołobiznesowych.

Tabela 11. Dane dotyczące ilości oraz struktury podmiotów w gminie Skomlin

	Jednostka miary	2006
JEDNOSTKI ZAREJESTROWANE WG SEKTORÓW		
<u>Ogółem</u>		
ogółem	jed.gosp.	165
<u>Sektor publiczny</u>		
jednostki ogółem	jed.gosp.	8
jednostki prawa budżetowego państwowe i komunalne ogółem	jed.gosp.	6
przedsiębiorstwa państwowe	jed.gosp.	0
spółki prawa handlowego	jed.gosp.	0
spółki z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	0

gospodarstwa pomocnicze	jed.gosp.	0
<u>Sektor prywatny</u>		
jednostki ogółem	jed.gosp.	157
osoby fizyczne	jed.gosp.	133
spółki prawa handlowego	jed.gosp.	2
spółki z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	0
spółdzielnie	jed.gosp.	2
fundacje	jed.gosp.	0
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	7

Źródło: GUS

Biorąc pod uwagę branże, w których funkcjonują przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie gminy Skomlin, zauważyć można zdecydowaną przewagę sektora handlu i napraw (ok. 38%). Kolejnymi, najbardziej aktywnymi sektorami w gospodarce gminy jest rolnictwo (ok. 12%) oraz działalność produkcyjna (ok. 9%).

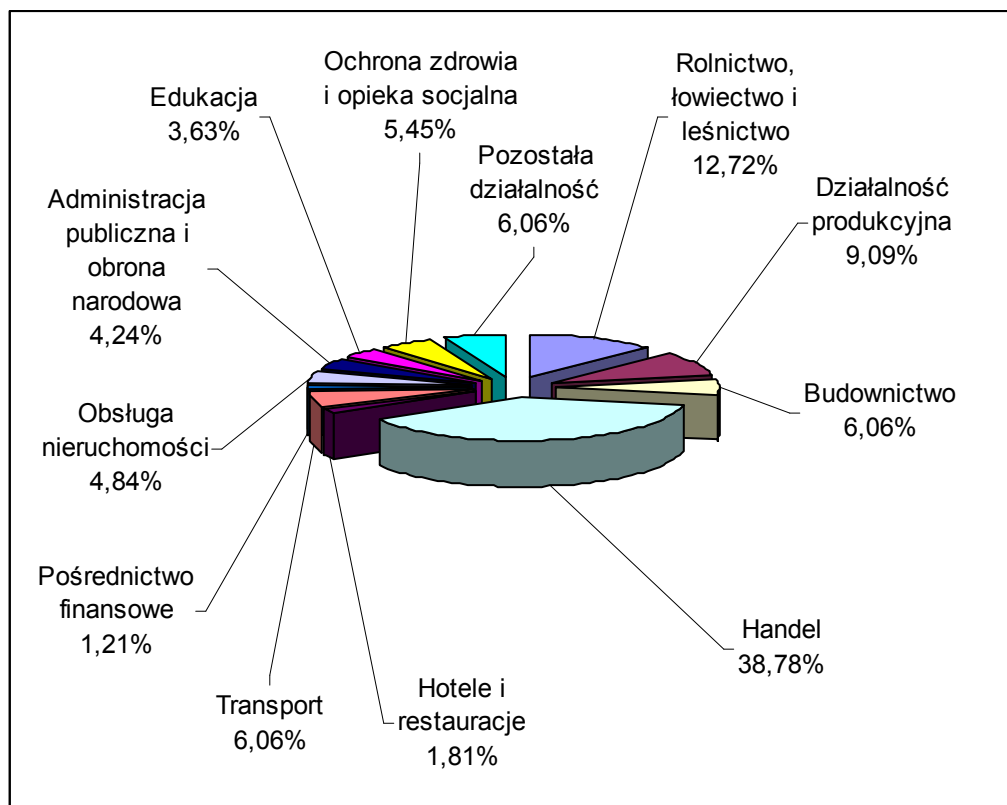
Tabela 12: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane według sekcji PKD w 2006 roku w gminie

Sekcja	Nazwa sekcji	Ilość podmiotów razem
A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	21
B	Rybołówstwo i rybactwo	0
C	Górnictwo i kopalnictwo	0
D	Działalność produkcyjna	15
E	Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0
F	Budownictwo	10
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego	64
H	Hotele i restauracje	3
I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	10
J	Pośrednictwo finansowe	2
K	Obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów	8
L	Administracja publiczna i obrona narodowa; gwarantowana prawnie opieka socjalna	7
M	Edukacja	6
N	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	9
O	Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i	10

	indywidualna	
P	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0
Q	Organizacje i zespoły międzynarodowe	0
RAZEM		165

Źródło: GUS

Wykres 7: Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane według sekcji PKD w 2006 roku w gminie Skomlin

Źródło: GUS

Analiza liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w latach 1995 – 2006 daje odpowiedź na pytanie jak rozwija się gospodarka i czy powstają nowe firmy. W ciągu 11 lat, w gminie Skomlin nastąpił wzrost ilości podmiotów gospodarczych. Ich liczba zwiększyła się o 10 pomiotów. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie rosła systematycznie z wyjątkiem roku 2000. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych to tendencja obserwowana w całym kraju. Liberalizacja gospodarki, wzrost dochodów ludności, dobra koniunktura na rynku doprowadziły do rozwoju drobnej działalności gospodarczej.

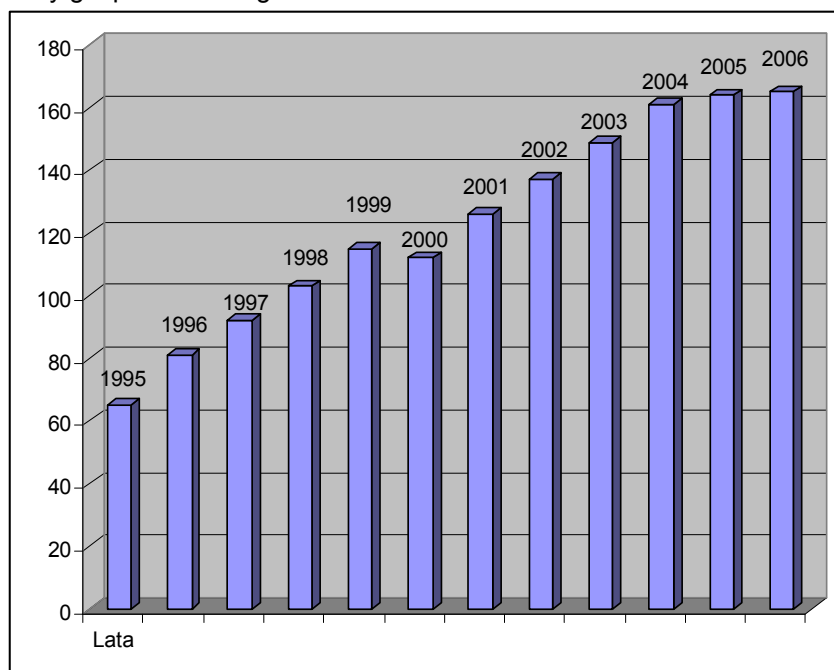

Tabela 13: Ilość podmiotów gospodarczych i sklepów w gminie Skomlin w poszczególnych latach

Rok	Ilość podmiotów gospodarczych	Liczba sklepów
1995	65	17
1996	81	18
1997	92	20
1998	103	19
1999	115	20
2000	112	19
2001	126	24
2002	137	24
2003	149	25
2004	161	brak danych
2005	164	brak danych
2006	165	brak danych

Źródło: GUS

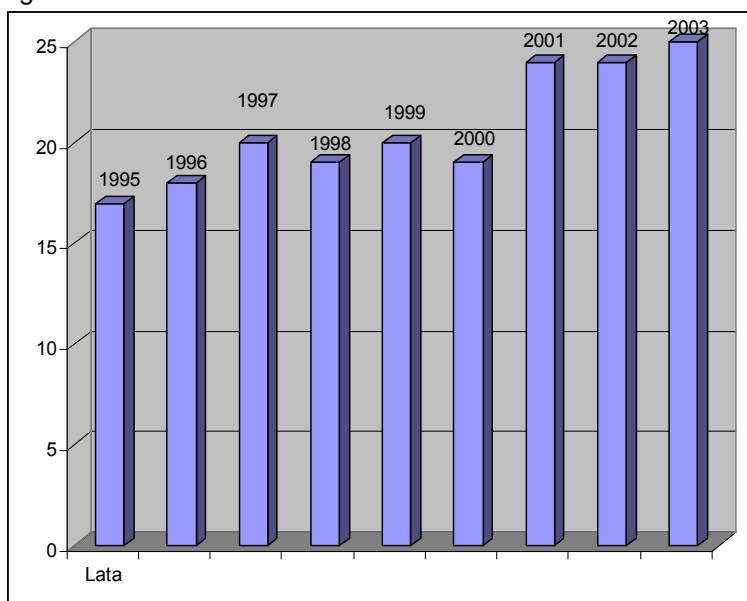
Wykres 8: Podmioty gospodarcze w gminie Skomlin

Źródło: GUS

Liczba sklepów na przestrzeni lat 1995-2003 w gminie Skomlin również uległa zwiększeniu – o 8 punktów handlowych. Jednak przyrost sklepów nie był systematyczny.

Wykres 9. Sklepy w gminie Skomlin

Źródło: GUS

Jednym z podstawowych wskaźników najlepiej ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest poziom **aktywizacji gospodarczej** liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku.

Tabela 14: Poziom aktywizacji gospodarczej w gminach powiatu wieluńskiego

Gmina	2001	2002	2003	2004	2005	2006
BIAŁA	458	496	533	529	547	550
CZARNOŻYŁY	530	564	610	587	613	640
KONOPNICA	467	510	573	584	624	613
MOKRSKO	457	478	509	494	498	542
OSJAKÓW	566	617	684	703	715	744
OSTRÓWEK	397	429	473	476	604	512
PAŃNÓW	521	563	605	640	703	754
SKOMLIN	354	386	423	457	470	477
WIELUŃ – obszar wiejski	543	596	553	648	670	703
WIERZCHLAS	466	511	647	564	589	572

Opracował: Firma Bajor Consulting na podstawie danych GUS

W latach 2001-2006 poziom aktywizacji gospodarczej w gminie Skomlin wzrósł o 123 punkty. Podobną sytuację obserwujemy w całym powiecie wieluńskim. Wzrost wskaźnika aktywizacji gospodarczej w gminie Skomlin był systematyczny. Pomimo znacznego wzrostu wskaźnika

aktywizacji gospodarczej w gminie, w roku 2006 wśród gmin typu wiejskiego powiatu wieluńskiego, gmina Skomlin posiadała najniższy jego poziom. Ogólnie jednak, porównując wartość wskaźnika gminy z 2006 roku do danych z innych części województwa łódzkiego, można powiedzieć, że jest on na średnim poziomie. Jako grupę porównawczą oczywiście należy przyjąć gminy typowo wiejskie, o podobnym charakterze. W miastach wskaźniki te kształtują się bowiem na dużo wyższym poziomie.

Jednak poziom aktywizacji gospodarczej jest tylko jednym ze wskaźników obrazujących aktywność biznesową populacji. Ważnym wskaźnikiem dodatkowym jest tzw. indeks **PEAI** (Present Economic Activity Index – wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej), obliczamy jako procentową zmianę ilości firm na 10 tys. mieszkańców w ostatnich trzech latach. PEAi powyżej 9% oznacza pomyślną koniunkturę, a powyżej 15% gwałtowny rozwój.

Warto zauważyć, że nie ma prostej korelacji między poziomem aktywizacji gospodarczej a indeksem PEAi. Należy to interpretować następująco: poziom aktywizacji to skumulowany przez wiele lat **dorobek aktywności lokalnego sektora gospodarczego**, natomiast PEAi obrazuje **aktualną dynamikę**.

Okres od roku 2004 jest okresem bardzo dużego wzrostu gospodarczego w całym kraju. W gminach wiejskich wskaźnik PEAi bardzo często jest większy niż 4% a gminach wiejsko – miejskich często przekracza 9%.

Tabela 15: Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach

gmina	Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach	
	Ilość nowych firm	Przyrost procentowy PEAi
BIAŁA	+26	+10,31
CZARNOŻYŁY	+21	+8,64
KONOPNICA	+39	+22,35
MOKRSKO	+8	+4,07
OSJAKÓW	+50	+15,99
OSTRÓWEK	+38	+40,89
PĄTNÓW	+90	+24,92
SKOMLIN	+27	+21,59
WIELUŃ – obszar wiejski	+63	+12,31
WIERZCHLAS	+48	+15,14

Opracował: Firma Bajor Consulting na podstawie danych GUS

Jedynie w dwóch gminach powiatu wieluńskiego wskaźnik jest niższy niż 9% (gmina Czarnożyły, gmina Mokrsko), co oznacza niepomyślną koniunkturę. W pozostałych gminach wskaźnik jest na wyższym poziomie, co oznacza, że gospodarka powiatu wieluńskiego przeżywa gwałtowny rozwój. W

gminie Skomlin PEAI wyniósł w 2005 roku + 21,59. Wyższe noty osiągnęły trzy gminy (Państwów, Ostrówek, Konopnica).

Działania władz gminy Skomlin oraz innych instytucji powinny w kolejnych latach jeszcze bardziej zwiększać wpływ na rozwój nowych przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów.

Widoczny wzrost gospodarczy jest dobrym prognozą na przyszłość, lecz jego stabilne fundamenty należy budować przemyślaną polityką gminy po roku 2007, kiedy to Polska otrzyma kolejne fundusze unijne. Wzrost przedsiębiorczości, głównie tej drobnej, jest podstawą stabilnej gospodarki. W działaniach gminy nie można zapominać o zasobach ludzkich, czyli o mobilnym czynniku wzrostu gospodarczego. Wiele aspektów rozwoju gospodarczego gminy leży po stronie władz centralnych. Na te aspekty władze gminy nie mają wpływu. Należy jednak podjąć szeroką współpracę z instytucjami centralnymi i wojewódzkimi w celu doskonalenia narzędzi wzrostu gospodarczego.

Bardzo ważnym elementem wpływającym na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz ich rozwój jest tzw. otoczenie biznesu. W jego skład wchodzi przede wszystkim:

- banki,
- instytucje finansowe,
- organizacje oraz ośrodki wspierające rozwój przedsiębiorczości.

W gminie Skomlin należy utrzymać obecne działania zmierzające do zachęcenia ludzi do prowadzenia działalności gospodarczej. Należy również wspierać innowacje w przedsiębiorstwach już istniejących.

Innowacyjność firm określana jest najogólniej jako zdolność i motywacja do poszukiwania i komercyjnego wykorzystywania jakichkolwiek wyników badań naukowych, nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków, prowadzących do wzrostu poziomu nowoczesności i wzmocnienia pozycji konkurencyjnej firmy czy realizacji ambicji technicznych przedsiębiorcy. W tym kontekście innowacje - rozumiane jako proces uczenia się zarówno ze źródeł wewnętrznych, jak i zewnętrznych - są traktowane jako podstawowe źródło kumulowania (budowania) specyficznych, unikalnych i wyróżniających umiejętności firmy.

Zdolność innowacyjna firm jest wyznaczona przez ich wewnętrzną zdolność do tworzenia nowych produktów i technologii, metod organizacji, jak i przez ich zdolność do absorpcji i zastosowania wiedzy wytworzonej poza firmą. Samodzielne podejmowanie własnych prac badawczych, projektowania i wdrażania nowej produkcji wymaga posiadania właściwych kompetencji technicznych, menedżerskich oraz zdolności do uczenia się.

Konieczność korzystania z zewnętrznych usług na rzecz innowacji dotyczy niemal wszystkich przedsiębiorstw, które zamierzają rozwijać swoją zdolność innowacyjną. W najsilniejszym stopniu dotyczy to małych firm innowacyjnych. Są one zbyt małe, aby mieć wszystkie niezbędne kompetencje i zasoby normalnie dostępne w dużych przedsiębiorstwach.

Na rozwój innowacji składa się wysiłek ludzi oraz kapitał potrzebny do opracowania i wprowadzenia nowych produktów, procesów i organizacji na rynek. Innowacja staje się, więc sprawą przedsiębiorstw i organów władzy publicznej państwa, regionu, które obecnie grupują zasoby ludzkie i odpowiednie kapitały.

Z prowadzonych badań nad stanem innowacyjności i przedsiębiorczości firm województwa łódzkiego zwraca uwagę **niechęć przedsiębiorców do współpracy**. Obserwacje tworzenia się środowisk przedsiębiorczości i sieci wskazują, że proces ten znajduje się w fazie początkowej, a jego dalszy rozwój będzie skomplikowany i długotrwały. Powstały już niezbędne elementy do zorganizowania środowiska, lecz jest to w dalszym ciągu raczej prosty zbiór podmiotów niż system. Relacje między poszczególnymi podmiotami kształtują się powoli, a proces przełamania wzajemnych nieufności jest długi i skomplikowany. Częstsze są postawy konkurencji, niż współpracy między podmiotami. Otoczenie, szczególnie wszelkiego rodzaju instytucje świadczące usługi pośrednictwa w dziedzinie innowacji (inkubatory, centra transferu technologii, ośrodki promocji i doradztwa), odgrywa w tym procesie rolę marginalną. Obserwuje się nieliczne tylko kontakty firm z tymi instytucjami, a ich znaczenie dla rozwoju firm i sieci jest znikome. Brak jest przepływu informacji, miejsc kontaktów czy wzorów współpracy. Jest to zadanie dla strategii innowacyjnej regionu.

Należy odnotować **także niedorozwój tak krajowego jak i regionalnego rynku kapitałowego dla potrzeb wdrażania nowych rozwiązań, zwłaszcza nowoczesnych technologii**. Brak jest źródeł finansowania otwartych na finansowanie innowacji i wdrażania nowych technologii przez małe przedsiębiorstwa takich jak np. fundusze załóżkowe. Zauważalna jest bardzo wysoka awersja do podejmowania tego typu inwestycji przez dużo bardziej elastyczne w innych krajach fundusze venture capital. W konsekwencji małe i średnie przedsiębiorstwa w swej działalności innowacyjnej bazują głównie na własnych środkach finansowych i jedynie w niewielkim stopniu wykorzystują zewnętrzne źródła finansowania.

Wszystkie powyższe uwagi dotyczą także sytuacji przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy Skomlin.

Tabela 16. Liczba firm innowacyjnych w województwie łódzkim

Powiat	Firmy polskie			Firmy zagraniczne			Razem		
	Liczba	Woj. =100	Powiat =100	Liczba	Woj. =100	Powiat =100	Liczba	Woj. =100	Powiat =100
Bełchatowski	186	2,7	24,5	9	2,0	1,2	195	2,7	25,7
Kutnowski	228	3,3	30,0	11	2,4	1,4	239	3,3	31,4
Łaski	123	1,8	18,8	7	1,6	1,1	130	1,8	19,9
Łowicki	69	1,0	26,7	3	0,7	1,2	72	1,0	27,9
Łęczycki	154	2,2	24,3	4	0,9	0,6	158	2,2	24,9
Łódzko-Wschodni	278	4,1	13,8	19	4,2	0,9	297	4,1	14,7
Opoczyński	101	1,5	22,3	3	0,7	0,7	104	1,4	23,0
Pabianicki	403	5,9	15,6	34	7,6	1,3	437	6,0	17,0
Pajęczański	126	1,8	22,2	1	0,2	0,2	127	1,7	22,4
Piotrkowski	143	2,1	21,2	4	0,9	0,6	147	2,0	21,8
Poddębicki	92	1,3	21,0	3	0,7	0,7	95	1,3	21,6
Radomszczański	295	4,3	20,3	6	1,3	0,4	301	4,1	20,8
Rawski	91	1,3	22,5	5	1,1	1,2	96	1,3	23,7
Sieradzki	267	3,9	22,8	10	2,2	0,9	277	3,8	23,7
Skierniewicki	71	1,0	26,7	2	0,4	0,8	73	1,0	27,4
Tomaszowski	341	5,0	24,1	17	3,8	1,2	358	4,9	25,3
Wieluński	147	2,1	24,4	1	0,2	0,2	148	2,0	24,5
Wieruszowski	64	0,9	18,8	3	0,7	0,9	67	0,9	19,7
Zduńskowolski	182	2,7	21,2	10	2,2	1,2	192	2,6	22,4
Zgierski	488	7,1	15,3	33	7,3	1,0	521	7,1	16,3
Łódź	2690	39,2	20,1	229	51,0	1,7	2919	39,9	21,8
Piotrków	207	3,0	24,3	18	4,0	2,1	225	3,1	26,4
Skierniewice	116	1,7	27,8	17	3,8	4,1	133	1,8	31,9
Skierniewice (miasto i powiat)	187	2,7	27,4	19	4,2	2,8	206	2,8	30,2
Piotrków (miasto i powiat)	350	5,1	22,9	22	4,9	1,4	372	5,1	24,4
Aglomeracja łódzka	3859	56,3	18,7	315	70,1	1,5	4174	57,1	20,02
Razem	6862	100,0	20,1	449	100,0	1,3	7311	100,0	21,4

Źródło: GUS

c) Identyfikacja problemów

Analiza A - B – C

Atuty rozwojowe

- Duża powierzchnia użytków rolnych na terenie gminy,
- Gospodarstwa rolne w większości indywidualne,
- Bardzo duża tradycja pracy w sektorze rolniczym,
- Znaczne kompetencje zasobów ludzkich w sektorze rolniczym,
- Skłonność mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej,
- Wysoki wskaźnik PEAI,
- Wzrost liczby podmiotów gospodarczych w gminie,
- Tradycje handlowe (targowisko z przedwojennymi tradycjami).

Bariery rozwojowe

- Zbyt mały potencjał wykwalifikowanych kadr dla sektorów innych niż rolnictwo,
- Brak dużych gospodarstw rolnych,
- Brak specjalizacji i innowacyjności w rolnictwie,
- Brak miejsc parkingowych i lepszych warunków na targowiska.

To, co Ciekawe

- Jak rozwój sektora usług wpłynie na rozwój gminy?
- Czy podniesienie jakości kształcenia ustawicznego wpłynie na wzrost postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców?

3. Sfera społeczna

a) Migracje

Czułym miernikiem zmian sytuacji społeczno-gospodarczej jest migracja. Ludzie osiedlają się na terenach, których perspektywy rozwojowe postrzegają z optymizmem, natomiast spontaniczna emigracja z danego terenu jest zawsze sygnałem zagrożenia zapaścią rozwojową. Dlatego też **migracja ludności to jeden z podstawowych wskaźników oddziaływania w projektach aplikujących o środki ERDF**. Projekty rozwojowe powinny hamować odpływ ludności i generować dodatnią migrację (imigrację).

Saldo migracji zagranicznych w Polsce jest w ostatnich latach ujemne. W 2003 roku na stałe osiedliło się w naszym kraju 7 tys. osób, a wyjechało prawie 21 tys. Od czasu integracji Polski z Unią Europejską i dzięki otwarciu rynków pracy dla Polaków, z naszego kraju wyjechało już prawdopodobnie około miliona osób. Niepokojącym zjawiskiem jest fakt, że sondaże wskazują na duże saldo migracji wśród dobrze wykształconej polskiej młodzieży.

Tabela 17. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym w gminie Skomlin

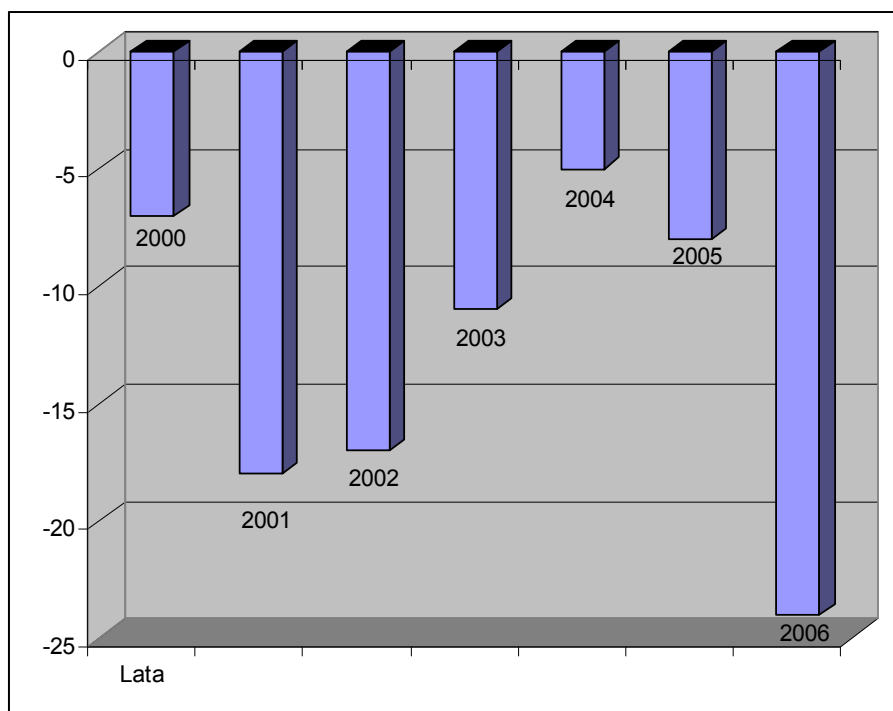
Rok	Saldo migracji	J.m.
2000	-7	osoba
2001	-18	osoba
2002	-17	osoba
2003	-11	osoba
2004	-5	osoba
2005	-8	osoba
2006	-24	osoba

Źródło: GUS

Na przestrzeni lat 2000 – 2006 wskaźnik salda migracji w gminie Skomlin posiadał wartości ujemne. Najniższą wartość wskaźnik salda migracji posiadał w 2006 roku (-24 osoby), a najwyższą w 2004 roku (-5 osób).

Wykres 10. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym w gminie

Źródło: GUS

b) Przyrost naturalny

W gminie Skomlin od 2001 do 2006 roku wskaźnik przyrostu naturalnego ulegał dość dużym wahaniom. Najniższą wartość (-21) wskaźnik osiągnął w 2005 roku, a najwyższą w 2004 (+6).

Tabela 18: Przyrost naturalny w latach 2000 -2006

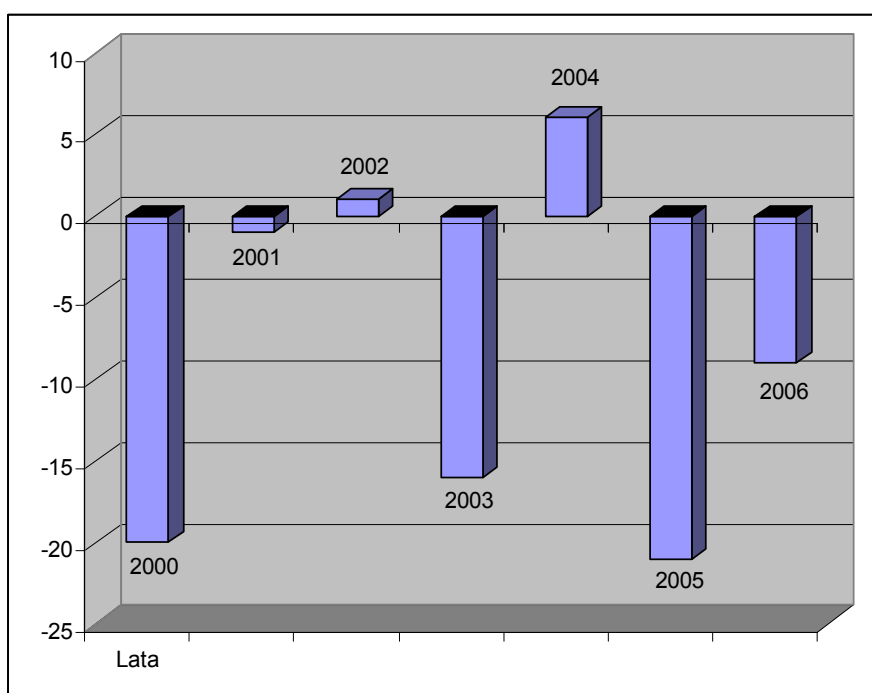
Rok	Wartość	J.m.
2000	-20	Osoba
2001	-1	Osoba
2002	1	Osoba
2003	-16	Osoba
2004	6	Osoba
2005	-21	Osoba
2006	-9	Osoba

Źródło: GUS

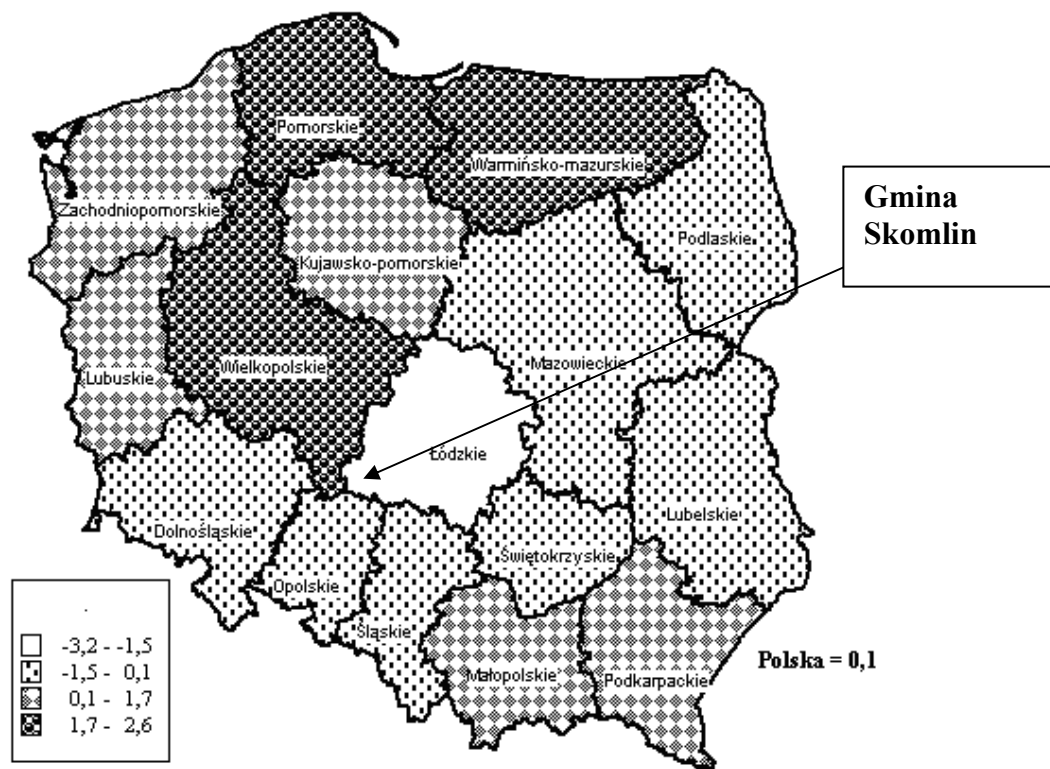
Ujemny przyrost naturalny stanowi wyzwanie do podjęcia działań służących poprawie jakości życia mieszkańców, a tym samym zahamowania negatywnego zjawiska.

Na niski wskaźnik przyrostu naturalnego wpływ ma wysoki wskaźnik zgonów ale przede wszystkim malejąca liczba urodzeń. Spowodowane jest to przede wszystkim faktem, iż kobiety decydują się obecnie na macierzyństwo najczęściej dopiero pomiędzy 25 a 29 rokiem życia (na początku lat 90 - między 20 a 24). Im bardziej wykształcone, tym częściej odkładają macierzyństwo bliżej trzydziestego roku życia. Wzrasta też liczba kobiet, które w ogóle nie wychodzą za mąż.

Wykres 11. Przyrost naturalny w latach 2000-2006 w gminie Skomlin

Źródło: GUS

Mapa 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w okresie I - II kwartał 2005 roku w województwach

c) Infrastruktura edukacyjna

Na terenie gminy działa Publiczne Przedszkole w Skomlinie. Przedszkole posiada 120 miejsc. W 2006 roku uczęszczało do niego 103 dzieci. We Wróblewie i Wicherniku działają także Oddziały Przedszkolne.

Na terenie gminy funkcjonuje szkoła podstawowa w Skomlinie. W miejscowości Skomlin działa także Gimnazjum (przy ul. Parkowej 6) posiadające 6 oddziałów.

Gimnazjum w Skomlinie

Gmina nie posiada szkoły zasadniczej zawodowej. Najbliżej tego typu szkoły zlokalizowane są w Wieluniu – działa tam 5 szkół zasadniczych zawodowych ogólnych i 1 specjalna. Na terenie gminy nie funkcjonuje również szkoła średnia. Młodzież z gminy Skomlin najczęściej dojeżdża do szkół średnich znajdujących się w Praszce i w Wieluniu.

Tabela 19: Szkoły w gminie Skomlin w 2005 roku - łącznie

Szkoły łącznie	Komputery w szkołach	Pracownie komputerowe	Komputery podłączone do Internetu
Podstawowe	30	1	21
Gimnazjum	13	1	13

Źródło: GUS

d) Infrastruktura kulturalna i sportowa

W gminie Skomlin działa Gminna Biblioteka Publiczna w Skomlinie oraz jej filia we Wróblewie. Placówki posiadają 16 350 książek i w 2005 roku obsłużyły 669 czytelników. Biblioteki nie są przystosowane do obsługi osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Co roku w gminie Skomlin organizowane są liczne imprezy kulturalne. Najważniejsze z nich to: Festyn Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Skomlińskiej, Powiatowe Igrzyska Ziemi Wieluńskiej w Skomlinie i Dożynki Gminne.

W gminie działa Klub Sportowy „Victoria Skomlin” założony w 1981 roku. Klub posiada stadion przy ul. Kusocińskiego 62 w Skomlinie wyposażony w 100 miejsc siedzących. Niestety na stadionie brak jest oświetlenia, zaplecza i boisk do innych dyscyplin.

Stadion w Skomlinie

e) Pozostała infrastruktura

Na terenie gminy działają także następujące instytucje:

- Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Skomlinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skomlinie,
- Urząd Pocztowy,
- Oddział Banku Spółdzielczego.

f) Rynek pracy

Rynek pracy tworzony jest przez następujące elementy:

- zasoby kapitału ludzkiego i jego wykorzystanie,
- podział pracowników wg pracujących w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej,
- wielkość i strukturę bezrobocia.

Rynek pracy pełni dwie zasadnicze funkcje w gospodarce. Dla ludzi występujących z podażą pracy stwarza on możliwość otrzymania dochodów, a dla firm zgłaszających popyt na pracę jest on źródłem tego podstawowego czynnika wytwórczego. Płace otrzymywane ze sprzedaży pracy stanowią źródło utrzymania dla ogromnej większości ludzi.

Do najczęstszych spotykanych barier społecznych wejścia na rynek pracy tak w gminie Skomlin jak i w całym kraju jest:

- brak wyuczonego zawodu,
- niskie kwalifikacje,
- dezaktualizacja zawodu,
- niedopasowanie posiadanego wykształcenia i przygotowania zawodowego do potrzeb lokalnych pracodawców,
- brak gotowości do reorientacji zawodowej.

Poziom zatrudnienia

Jednym z ważnych czynników wpływających na rynek pracy jest poziom zatrudnienia.

Tabela 20: Liczba osób pracujących w gminie Skomlin

Liczba osób zatrudnionych	2003	2004	2005	2006
ogółem	147	163	157	172
mężczyźni	64	63	63	80
kobiety	83	100	94	92

Źródło: GUS

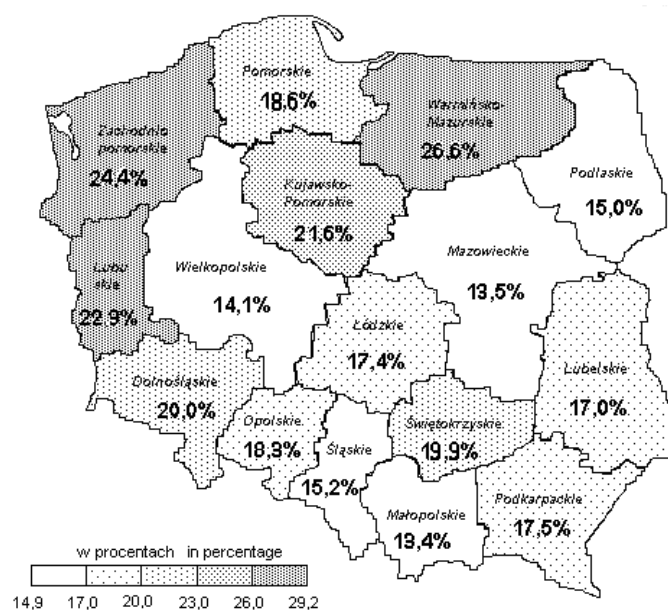
Na przestrzeni lat 2003-2006 liczba osób pracujących w gminie Skomlin o 25 osób. W 2006 roku w gminie pracowało więcej kobiet niż mężczyzn (sytuacja analogiczna miała miejsca również w poprzednich trzech latach).

Bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z największych zagrożeń o charakterze ekonomicznym i społecznym, jakie towarzyszą okresom dekonunktury w gospodarce rynkowej. Wśród najbardziej groźnych skutków bezrobocia należy wymienić:

- destabilizację rynku pracy,
- zmniejszenie wpływów budżetowych (zarówno do budżetu centralnego jak i lokalnego),
- emigrację kadr, zwłaszcza wysokokwalifikowanych,
- zmniejszenie atrakcyjności regionu i zniechęcenie inwestorów.

Bezrobocie jest niezmiernie uciążliwym problemem społecznym i gospodarczym w Polsce. Od wielu lat notuje się wysoką stopę bezrobocia. W województwie łódzkim w 2004 r. stopa bezrobocia przekraczała już 19,5%. W kwietniu 2006 roku sytuacja uległa niewielkiej poprawie – stopa bezrobocia wynosiła 17,4%. Bezrobocie to zjawisko które pociąga za sobą szereg problemów natury społecznej.

Mapa 5: Stopa bezrobocia według województw (stan w końcu kwietnia 2006 roku)

Powiat wieluński jest jednym z powiatów województwa łódzkiego o stopie bezrobocia mieszczącej się w granicach 10-15%.

Mapa 6: Stopa bezrobocia według powiatów woj. łódzkiego

Tabela 21. Bezrobocie w gminie Skomlin w poszczególnych latach

Bezrobotni	ogółem	mężczyźni	kobiety
2003	241	138	103
2004	187	100	87
2005	179	92	87
2006	143	66	77

Źródło: GUS

W roku 2006 było 143 osób bezrobotnych na terenie gminy – czyli 6,88% wszystkich osób w wieku produkcyjnym. Więcej bezrobotnych było mężczyzn niż kobiet. Od roku 2003 liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 98 osób.

Walka z bezrobociem jest trudnym i długotrwałym przedsięwzięciem, które wymaga współdziałania wielu instytucji firm i organizacji. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, iż poprzez pojęcie walki z bezrobociem rozumiemy tworzenie nowych miejsc pracy, profilaktykę w miejscach zagrożonych bezrobociem oraz zapobieganie patologiom społecznym, jakie towarzyszą zjawisku utraty pracy. Na czele wśród podmiotów niezbędnych do uruchomienia skutecznego programu zwalczania bezrobocia wysuwają się ośrodki władzy (centralnej, lokalnej i samorządowej) oraz organizacje pozarządowe. Wynika to zarówno z podziału kompetencji i rozdziału funduszy budżetowych (różnych budżetów) jak i perspektyw współpracy z instytucjami Unii Europejskiej. Okres bezrobocia członka rodziny jest dla wielu gospodarstw domowych bardzo trudny. Pojawiające się problemy finansowe rodzą konieczność szukania doraźnych metod poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny. Brak zatrudnienia negatywnie

wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych, a niekiedy jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie.

Negatywnym skutkiem bezrobocia są także problemy dzieci osób bezrobotnych, na które również należy zwrócić szczególną uwagę. Odczuwanie przez dzieci własnej sytuacji jako gorszej często prowadzi do stopniowej izolacji środowiskowej, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Zawęża się krąg wspólnych zainteresowań rówieśniczych, dzieci przestają być zapraszane do wspólnej nauki i zabawy. Zdarza się także, że jednocześnie z odrzuceniem przez rówieśników, z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny, dzieci popadają w sytuacje konfliktowe w szkole z wychowawcami i nauczycielami. Taka sytuacja ma wpływ na postawy dzieci, na ich zachowanie oraz postawy i decyzje podejmowane w dorosłym życiu.

Skutkiem bezrobocia w rodzinie jest także osłabienie autorytetu rodziców. W opinii dzieci, zwłaszcza nastolatków, taka sytuacja może być odbierana jako przejaw braku zaradności, nieumiejętności dostosowania się do nowej rzeczywistości społeczno-ekonomicznej czy życiowe nieudacznictwo. Powoduje to zachwianie systemu wartości młodego pokolenia i obniżenie w hierarchii takich wartości jak wykształcenie, uczciwa praca, solidarność.

Wykształcenie

Z rynkiem pracy i bezrobociem ściśle związane jest wykształcenie ludności. Należy odnotować niski ogólny poziom wykształcenia społeczeństwa gminy Skomlin, opisany poniżej.

Tabela 22: Poziom wykształcenia w gminie Skomlin w 2002 roku

Wykształcenie	Ogółem	Stan procentowy	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	89	3%	34	55
Policealne	60	2%	9	51
Średnie razem	510	17%	230	280
Zasadnicze zawodowe	876	30%	532	344
Podstawowe ukończone	1230	42%	592	638
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	161	6%	50	111

Źródło: GUS

Największa liczba osób (ok. 42% ludności gminy) posiada wykształcenie podstawowe ukończone. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiada ok. 30% mieszkańców gminy, a wykształcenie wyższe tylko ok. 3%. Ogólnie poziom wykształcenia w gminie jest niski. W gminie Skomlin wykształcenie

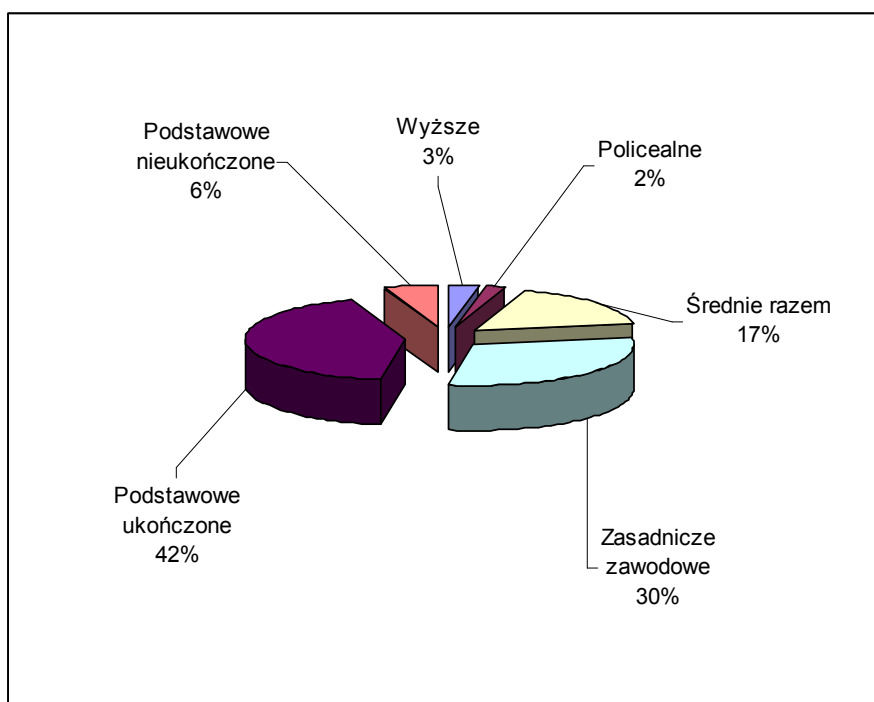

wyższe, policealne i średnie posiada więcej kobiet niż mężczyzn. Jest to tendencja obserwowana w większości gmin w Polsce.

Gmina Skomlin posiada niepokojąco niski wskaźnik osób z wykształceniem wyższym. Można wymienić kilka czynników, które powodują iż ludzie młodzi w gminie rzadko decydują się na studia. Oto one:

- ubóstwo w rodzinie nie pozwala na zamieszkanie w innym mieście i podjęcie studiów,
- oddalenie od ośrodków akademickich,
- brak chęci do podwyższania kwalifikacji zawodowych,
- bierność ludzi młodych,
- nabieranie złych wzorców osobowych z otoczenia,
- niechęć do zmiany otoczenia.

Wykres 12: Poziom wykształcenia w gminie Skomlin w 2002 roku

Źródło: GUS

g) Poziom zamożności społeczeństwa

Poziom zamożności społeczeństwa w kraju i województwie łódzkim

Od 1996 roku w Polsce obserwuje się stały trend ubożenia pewnych części populacji, mimo ogólnego wzrostu poziomu dochodów i wydatków. Corocznie coraz większy odsetek ludności znajduje się poniżej granicy ubóstwa (opartej tak na miarach absolutnych jak i relatywnych). Wynika z tego, że

coraz więcej rodzin nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb oraz, że zwiększa się stopień zróżnicowania dochodowego w społeczeństwie. O niskim stopniu zamożności mieszkańców województwa łódzkiego świadczy wysoka stopa bezrobocia oraz wzrastająca liczba osób pobierających świadczenia pomocy społecznej.

Poziom zamożności społeczeństwa w powiecie wieluńskim i Gminie Skomlin

Z danych z 2005 roku wynika, że dochód podatkowy gminy Skomlin na 1 mieszkańca wynosił 267,21zł.¹ Jest to jeden z trzech najniższych dochodów podatkowych w powiecie wieluńskim wśród gmin wiejskich.

Tabela 23. Wskaźniki dochodów podatkowych dla poszczególnych gmin powiatu wieluńskiego

Gmina	Wskaźnik G
BIAŁA	297,34
CZARNOŻYŁY	344,30
KONOPNICA	346,62
MOKRSKO	350,30
OSJAKÓW	394,00
OSTRÓWEK	252,78
PATNÓW	286,41
SKOMLIN	267,21
WIERZCHLAS	254,50

Źródło: Ministerstwo Finansów

Rozwój działalności pozarolniczej, tworzenie wiejskich wielofunkcyjnych ośrodków usługowych, tworzenie szeregu wyspecjalizowanych grup producenckich, odtworzenie prawidłowo działającej spółdzielczości wiejskiej, czy też utworzenie grupy marketingowo-logistycznej działającej na rzecz i korzyść producentów, to szanse na jeszcze większe zwiększenie dochodów mieszkańców gminy.

¹ Źródło: wskaźniki dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin (wskaźniki G), Źródło: Ministerstwo Finansów

h) Identyfikacja problemów

Analiza A - B – C

Atuty rozwojowe

- Skomputeryzowane szkoły,
- Imprezy kulturalne,
- Klub sportowy,
- Działalność Biblioteki Publicznej.

Bariery rozwojowe

- Bezrobocie,
- Niski poziom wykształcenia,
- Brak szkoły średniej w gminie,
- Słabe zaplecze sportowe (brak sali gimnastycznej spełniającej normy i zaplecza na stadionie),
- Niski dochód podatkowy.

To, co Ciekawe

- Czy zmiany zachodzące w gospodarce narodowej zahamują negatywne zjawisko bezrobocia?

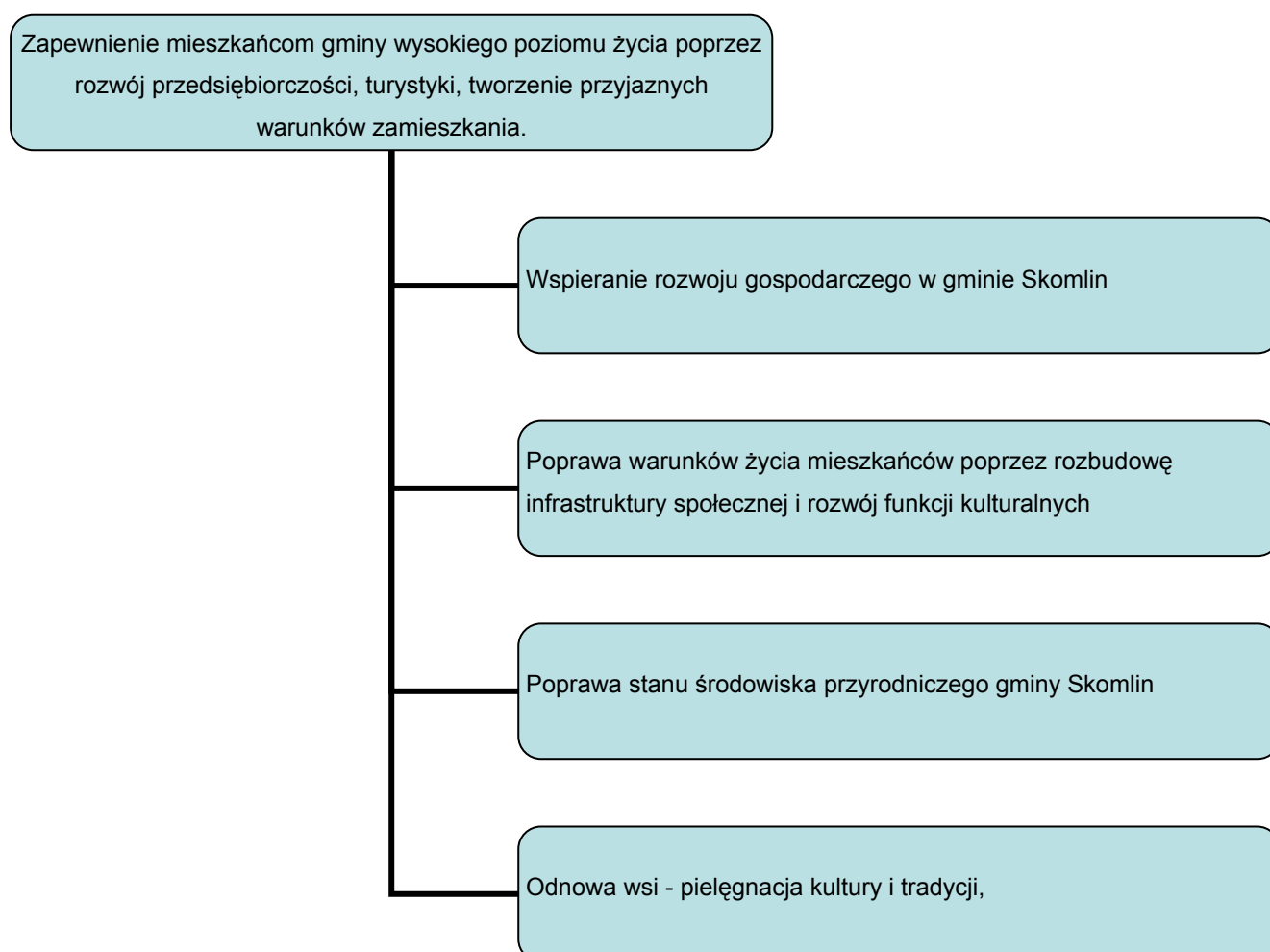
III. Zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze

1. Celowość zadań planowanych do realizacji

Cel to stan rzeczy jaki zamierzamy osiągnąć, to de facto zamierzony rezultat działania władz gminy.

	<p>Głównym celem rozwoju Gminy Skomlin, jest:</p> <p>Zapewnienie mieszkańcom gminy wysokiego poziomu życia poprzez rozwój przedsiębiorczości, turystyki, tworzenie przyjaznych warunków zamieszkania.</p>
--	--

Cel główny przekłada się na cele strategiczne, a te na cele cząstkowe

Cel strategiczny I – Wspieranie rozwoju gospodarczego w gminie poprzez:

- a. bezpośrednio inwestycje w infrastrukturę techniczną,
- b. budowę innowacyjnej oferty turystycznej,
- c. kształtowanie w społeczności gminy postaw przedsiębiorczych,
- d. tworzenie dogodnych warunków i wsparcie dla nowo powstających przedsiębiorstw,
- e. kształcenie ustawiczne osób bezrobotnych, chcących podjąć pracę w nowym zawodzie lub podjąć samodzielną działalność gospodarczą,
- f. rozwój infrastruktury telefonicznej i informatycznej.

Po 2007 roku, polityka gminy powinna w większym niż dotychczas zakresie wspierać działania ukierunkowane na dywersyfikację działalności ekonomicznej ludności wiejskiej. Rozwój pozarolniczej działalności na wsi może przyspieszyć przemiany strukturalne.

W gminie Skomlin szczególnie ważne wydaje się ciągle wzbogacanie i udoskonalanie oferty turystycznej. Gospodarka Skomlin powinna opierać się na już istniejących zasobach naturalnych. Niezbędny jest przemyślany marketing terytorialny gminy. Ważna jest również współpraca samorządu z innymi gminami w regionie w celu budowy zintegrowanej ofert turystycznej. W oparciu o turystykę tworzyć można solidne podstawy dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.

Decydującą rolę w tworzeniu nowych, stałych miejsc pracy na obszarze regionu gminy Skomlin będą nadal odgrywać małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP). Są one bowiem czynnikiem stabilności społecznej i rozwoju gospodarczego. Podstawowym czynnikiem wzrostu konkurencyjności gospodarki w gminie jest poprawa kondycji mikro- oraz małych i średnich przedsiębiorstw, głównie pod kątem innowacyjności. Gmina musi wspierać ich rozwój głównie poprzez zapewnienie podstawowej infrastruktury czyli dróg, kanalizacji, wodociągów.

Poprawę konkurencyjności rolnictwa można osiągnąć poprzez modernizację gospodarstw, ukierunkowanie produkcji na rynek, aktywowanie inwestycji prorozwojowych oraz rozwój wszelkich form kooperacji między producentami. Efektem wzrostu konkurencyjności będzie zwiększenie dochodowości.

Rozwój przedsiębiorstw, rolnictwa jest jednak ściśle uzależniony od rozwoju infrastruktury technicznej. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna na wsi stanowi jedną z najpoważniejszych barier wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Niedostateczny stopień jej rozwoju nie tylko obniża standard życia i gospodarowania, lecz także decyduje o słabej atrakcyjności obszarów wiejskich dla potencjalnych inwestorów.

W ramach celu operacyjnego realizowane będzie wsparcie na rzecz mieszkańców obszarów wiejskich ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości, podnoszenie zdolności do zatrudnienia, zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej, wyrównywanie szans w dostępie do edukacji i rynku pracy, podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich, a zwłaszcza pozarolniczych umiejętności zawodowych oraz zwiększenie dostępu do podstawowych usług publicznych i społecznych.

Stymulowanie podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych przez pracowników, zwłaszcza osób starszych i o niskich kwalifikacjach, jest kluczowe dla utrzymania atrakcyjności pracowników dla pracodawcy i utrzymanie ich aktywności na regionalnym rynku pracy.

Cel strategiczny II. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej i rozwój funkcji kulturalnych, a w szczególności poprzez:

- a. rozwój funkcji edukacyjno – oświatowych i sportowych w gminie,
- b. ochronę zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, w tym bezpieczeństwa socjalnego,
- c. zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych form przekazu informacji w szczególności do Internetu,
- d. wsparcie bazy opieki zdrowotnej.

Dostęp do edukacji i umożliwienie korzystania z usług edukacyjnych są podstawowymi czynnikami określającymi przebieg ścieżki edukacyjnej, a w rezultacie sytuację jednostek na rynku pracy. W ramach celu operacyjnego realizowane będą działania obejmujące wsparcie kierowane do osób i placówek realizujących proces kształcenia, mające na celu stworzenie dobrych warunków nauczania oraz równych szans w dostępie do edukacji, rozszerzenie oferty dydaktycznej o elementy rozwojowe wykraczające poza standardowe programy nauczania, a także upowszechnienie kształcenia ustawicznego osób dorosłych w szczególności osób odchodzących od rolnictwa.

Ważnym elementem tego celu operacyjnego jest zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa. Niezbędna jest ciągła współpraca pomiędzy policją, strażą pożarną a władzami gminy oraz działalność prewencyjna.

Pamiętaj należy o wykorzystaniu Europejskiego Funduszu Społecznego w celu poprawienia bazy edukacyjnej w gminie oraz szkolenia kadr.

W ramach celu strategicznego wspierane muszą być również inwestycje w infrastrukturę sportową. Infrastruktura ta posłużyć może w budowaniu zintegrowanej oferty turystycznej gminy.

Cel strategiczny III – Poprawa stanu środowiska przyrodniczego poprzez:

- a. poprawę stanu otaczającego środowiska naturalnego,

- b. zachowanie unikalnych walorów środowiska naturalnego,
- c. dbanie o ład przestrzenny i jego funkcjonalność dla wszystkich mieszkańców gminy.

Ochrona środowiska, w tym w szczególności wód podziemnych i gleb ma kluczowe znaczenie dla zachowania możliwości prowadzenia produkcji rolniczej oraz dla poprawy jakości życia na obszarze gminy Skomlin. Ekstensywne metody produkcji stosowane przez większość gospodarstw indywidualnych warunkują zachowanie wielu gatunków roślin i zwierząt oraz specyficznych siedlisk, które stały się rzadkie lub przestały istnieć w krajach o intensywnym rolnictwie.

Dobry stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowi istotny zasób gospodarczy i może być źródłem przewagi konkurencyjnej na rynku wewnętrznym UE.

W ramach celu operacyjnego wspierane będą przede wszystkim przedsięwzięcia infrastrukturalne w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami komunalnymi, ochrony przyrody oraz nadzwyczajnych zagrożeń środowiska. Wspierane będą również działania w zakresie ochrony powietrza, w szczególności na obszarach przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń oraz działania dostosowujące małe i średnie przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska.

Cel strategiczny IV – Odnowa wsi - pielęgnacja kultury i tradycji:

- a. podjęcie działań na rzecz podniesienia świadomości kulturalnej mieszkańców,
- b. wykorzystanie dziedzictwa kulturowego gminy i powiatu
- c. podniesienie jakości życia i pracy na wsi.

Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich nie jest możliwy bez bezpośredniego i szerokiego udziału społeczności lokalnych. Warunek ten spełniają upowszechniające się w kraju programy odnowy wsi animowane i wspierane ze szczebla regionalnego. Zakładają one szerokie zaangażowanie społeczności lokalnej, płynące z przejmowania przez nią odpowiedzialności za przyszłość wsi, wykorzystanie miejscowych zasobów, ukierunkowanie lokalnych inicjatyw poprzez sformułowany oddolnie plan rozwoju (odnowy) wsi i ich realizację w partnerstwie sołectwa i gminy i umiejętności generowania środków. Efektem jest rozwój życia społecznego i kulturalnego wsi w oparciu o powiększaną i waloryzowaną infrastrukturę społeczną, wzrost poczucia tożsamości i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego, poprawa i nowe kształtowanie warunków życia również w sferze infrastruktury technicznej.

Realizacja celu doprowadzić ma do pielęgnacji kultury, poczucia tożsamości z tą kulturą oraz wykorzystanie jej w celu promowania gminy. Odnowa wsi wiązać się będzie również z rozwojem małych firm i gospodarstw agroturystycznych.

2. Analiza Swot dla gminy Skomlin

Niezbędne w tym momencie jest uwzględnienie wewnętrznych czynników mających wpływ na rozwój gminy, jej mocnych stron, potencjału rozwojowego oraz zidentyfikowanie ewentualnych zagrożeń. Poniżej została przedstawiona analiza SWOT.

Analiza uwarunkowań wewnętrznych (mocne i słabe strony) stanowi pierwszą część analizy SWOT. Jej celem jest zidentyfikowanie atutów i słabości gminy Skomlin w aspekcie życia społecznego. Uwarunkowania wewnętrzne stanowią te czynniki, na które gmina ma wpływ, a zatem analiza taka jest szczególnie cenna, ponieważ na jej podstawie można ustalić właściwe kierunki działania. Druga część analizy SWOT polega na zidentyfikowaniu tendencji występujących w otoczeniu, które mogą sprzyjać rozwiązywaniu kryzysu w rodzinie (szanse) bądź spowolnić te procesy (zagrożenia). Na uwarunkowania te gmina nie ma możliwości wpływu.

POŁOŻENIE, ŚRODOWISKO NATURALNE

Mocne strony	Słabe strony
<p><u>POŁOŻENIE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bliskość Wielunia – miasta powiatowego, • Położenie w województwie łódzkim, <p><u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Występowanie rzeki na terenie gminy, • Niski poziom zanieczyszczenia środowiska, • Lasy bogate w grzyby, • Liczne pomniki przyrody, • Korzystne warunki agroklimatyczne, • Oczyszczalnia ścieków, 	<p><u>POŁOŻENIE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Oddalenie od większych ośrodków miejskich, <p><u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczne wykorzystanie bogactwa zasobów krajobrazowych gminy i walorów przyrodniczych,
Szanse	Zagrożenia
<p><u>POŁOŻENIE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Położenie w województwie dynamicznie rozwijającym się, 	<p><u>POŁOŻENIE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bliskość miasta powiatowego może spowodować odpływ ludzi z terenu gminy,

<p><u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Wykorzystanie walorów naturalnych: lasów, wód, 	<p><u>ŚRODOWISKO NATURALNE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Zagrożenie zanieczyszczeniami spowodowanymi przez brak kanalizacji w gminie,
---	---

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA, GOSPODARKA KOMUNALNA

Mocne strony	Słabe strony
<p><u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Niskie, konkurencyjne ceny nieruchomości budowlanych, inwestycyjnych, działek rekreacyjno – wypoczynkowych, Połączenia autobusowe, <p><u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Sprawna sieć wodociągowa, 	<p><u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Drogi gminne w znacznej części o gruntowej nawierzchni, Brak drogi szybkiego ruchu, <p><u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Słabo rozwinięta sieć kanalizacji,
Szanse	Zagrożenia
<p><u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Znaczny potencjał terenów niezagospodarowanych, Wzrost dochodów budżetu gminy, <p><u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Rozbudowanie sieci kanalizacyjnej, 	<p><u>INFRASTRUKTURA TECHNICZNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Obecny stan techniczny dróg negatywnie wpływa na komfort jazdy, kolizyjność, niszczenie pojazdów, Braki w infrastrukturze technicznej hamują dalszy rozwój gminy i możliwość wykorzystania dogodnego położenia geograficznego i komunikacyjnego gminy, <p><u>GOSPODARKA KOMUNALNA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Braki w gospodarce komunalnej powodują niższe ceny terenów pod zabudowę,

GOSPODARKA, ROLNICTWO

Mocne strony	Słabe strony
<p><u>ROLNICTWO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Istnienie rezerwowej siły roboczej, Duża liczba małych i średnich gospodarstw rolnych, Dużo użytków rolnych, Prawie wszystkie gospodarstwa są prywatne, <p><u>GOSPODARKA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost liczby podmiotów gospodarczych w tym wzrost sklepów, Skłonność mieszkańców gminy do podejmowania działalności gospodarczej, Wysoki poziom wskaźnika PEAI, 	<p><u>ROLNICTWO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Gospodarstwa rolne o małych rozmiarach, Brak specjalizacji w produkcji rolniczej, Brak nowych technologii w rolnictwie, Niska opłacalność produkcji, <p><u>GOSPODARKA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Brak wykwalifikowanej siły roboczej, Mała ilość inwestorów, Mało firm innowacyjnych, Niski dochód podatkowy,
Szanse	Zagrożenia
<p><u>ROLNICTWO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwój specjalizacji w rolnictwie, Wprowadzenie nowych technologii w rolnictwie, Bezwrotna pomoc dla rolników ze środków UE, Zwiększanie areалу gospodarstw, <p><u>GOSPODARKA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Skłonność mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej, Duża wiedza mieszkańców gminy o możliwości pomocy z UE, Rozwój doradztwa, Wzrost dochodów budżetu gminy, Stworzenie preferencji dla nowo powstałych przedsiębiorstw. 	<p><u>ROLNICTWO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Niewykorzystanie możliwości jakie daje członkostwo w UE –niedostateczna wiedza rolników w tej dziedzinie, Silne tradycje rolnicze, <p><u>GOSPODARKA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Zmniejszenie się chęci mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej, Brak promocji przedsiębiorczości, Duża konkurencja wśród gmin o pozyskanie funduszy europejskich, Słaby rozwój gospodarczy gminy, Niestabilny system prawny, Brak efektywnego systemu pożyczkowo – kredytowego.

KULTURA, SPORT, TURYSTYKA

Mocne strony	Słabe strony
<u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u> <ul style="list-style-type: none"> • Działalność Biblioteki Gminnej, • Dobre warunki przyrodnicze do uprawiania sportu i rekreacji, • Szlak rowerowy, • Klub sportowy, • Stadion, • Imprezy Kulturalne, 	<u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u> <ul style="list-style-type: none"> • Mało zabytków kulturalnych, • Brak Punktu Informacji Turystycznej, • Brak bazy noclegowo – gastronomicznej,
Szanse	Zagrożenia
<u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u> <ul style="list-style-type: none"> • Pozyskanie funduszy unijnych, • Rozwój infrastruktury sportowej, turystycznej, • Współpraca z innymi gminami, • Wzrost turystów zagranicznych i krajowych, 	<u>KULTURA, SPORT I TURYSTYKA</u> <ul style="list-style-type: none"> • Brak szerokich działań na rzecz promocji gminy i regionu, • Brak inwestorów chętnych do rozbudowy infrastruktury turystycznej, sportowej,

WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE, POTENCJAŁ LUDZKI

Mocne strony	Słabe strony
<u>WARUNKI SOCJALNO –BYTOWE</u> <ul style="list-style-type: none"> • Szkoły zaopatrzone w komputery podłączone do Internetu, • Funkcjonowanie Ośrodka Zdrowia, • Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, • Zaangażowanie pracowników GOPS, • Znajomość problemów społecznych przez pracowników GOPS, <u>POTENCJAŁ LUDZKI</u> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost ludności w wieku produkcyjnym, 	<u>WARUNKI SOCJALNO –BYTOWE</u> <ul style="list-style-type: none"> • Bezrobocie, które jest częstą przyczyną utrwalania się ubóstwa, • Pogarszające się warunki życia ludności wiejskiej, • Brak szkoły średniej w gminie, • Niewystarczające dostosowanie profili nauczania do zmieniających się wymagań rynku pracy, • Pogłębiające się różnice dochodów w poszczególnych grupach społecznych, <u>POTENCJAŁ LUDZKI</u>

<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca w świadomości społeczeństwa potrzeba aktywnego stylu życia, • Rosnące ambicje młodych ludzi do podwyższania kwalifikacji zawodowych, • Rosnące zainteresowanie mieszkańców uczestnictwem w procesie decyzyjnym, świadczące o rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, • Funkcjonowanie trwałego systemu norm moralnych i prawnych, • Niski poziom przestępczości, 	<ul style="list-style-type: none"> • Ujemny przyrost naturalny, • Migracja ludności, • Ogólny spadek ludności, • Niski poziom wykształcenia mieszkańców, • Mało osób z wykształceniem wyższym,
Szanse	Zagrożenia
<p><u>WARUNKI SOCJALNO –BYTOWE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Korzystanie z Europejskiego Funduszu Społecznego, • Wzrost środków finansowych na pomoc społeczną, • Wzrost instrumentów finansowych wspierających tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich, • Zwiększenie dostępu do Internetu, • Rozwój gospodarczy całego kraju, <p><u>POTENCJAŁ LUDZKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa w kraju, • Współpraca ponadlokalna na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przestępczości, • Poszerzenie procesów dydaktycznych o technologie informatyczne, • Rozwój zainteresowań młodego pokolenia, • Chęć zdobywania wykształcenia przez młodzież która rozumie zachodzące przemiany, • Niż demograficzny w Europie Zachodniej, 	<p><u>WARUNKI SOCJALNO –BYTOWE</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nie wywiązywanie się państwa z własnych zobowiązań, • Utrzymująca się rozbieżność pomiędzy kwalifikacjami a potrzebami rynku pracy, <p><u>POTENCJAŁ LUDZKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Postępująca degradacja wartości rodziny, • Postępująca apatia i zniechęcenie oraz upowszechnienie się postawy roszczeniowej,

IV. Realizacja zadań i projektów

Tytuł projektu		Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Wichernik
We wdrażaniu przewidziany jest udział następujących Instytucji i Podmiotów	Gmina Skomlin	
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI PROJEKTU	2 000 tys. PLN	
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA (TYŚ.)	1 700 tys. PLN środki UE 300 tys. PLN środki własne 0 PLN inne środki	
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2008-2010	
OCZEKIWANE REZULTATY	<p>na poziomie produktu</p> <p>- Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej</p> <p>na poziomie rezultatów</p> <p>- Liczba osób korzystających z kanalizacji</p> <p>na poziomie oddziaływania</p> <p>-Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych (w okresie 1 roku)</p>	

Tytuł projektu		Kanalizacja południowo-zachodniej części gminy wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków
We wdrażaniu przewidziany jest udział następujących Instytucji i Podmiotów	Gmina Skomlin	
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI PROJEKTU	5 000 tys. PLN	
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA (TYŚ.)	4 250tys. PLN środki UE 750 tys. PLN środki własne 0 PLN inne środki	
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2010-2013	
OCZEKIWANE REZULTATY	<p>na poziomie produktu</p> <p>- Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej</p> <p>na poziomie rezultatów</p> <p>- Liczba osób korzystających z kanalizacji</p> <p>na poziomie oddziaływania</p> <p>-Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych (w okresie 1 roku)</p>	

Tytuł projektu		Przebudowa układu drogowego m. Skomlin - ul. Kusocińskiego - ul. Szewczyka - ul. Wschodnia
We wdrażaniu przewidziany jest udział następujących Instytucji i Podmiotów	Gmina Skomlin	
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI PROJEKTU	2 000 tys. PLN	
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA (TYŚ.)	1 700 tys. PLN środki UE 300 tys. PLN środki własne 0 PLN inne środki	
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2008-2010	
OCZEKIWANE REZULTATY	<p>na poziomie produktu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Długość zmodernizowanych dróg <p>na poziomie rezultatów</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wskaźnik powierzchni zmodernizowanych dróg - Natężenie ruchu na drodze - Powierzchnia terenów inwestycyjnych, które stały się dostępne w wyniku realizacji projektów <p>na poziomie oddziaływania</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nakłady na bieżące utrzymanie (naprawy nawierzchni) drogi - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) - Natężenie ruchu na obszarze zdefiniowanym przez beneficjenta (w okresie 1 roku) - Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku) - Cena gruntów inwestycyjnych na obszarze zdefiniowanym przez beneficjenta (po 2 latach) 	

Tytuł projektu		Modernizacja stadionu i amfiteatru w Skomlinie wraz z budową zaplecza turystycznego
We wdrażaniu przewidziany jest udział następujących Instytucji i Podmiotów	Gmina Skomlin	
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI PROJEKTU	2 000 tys. PLN	
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA (TYŚ.)	1 700 tys. PLN środki UE 300 tys. PLN środki własne	

	0 PLN inne środki
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2008-2011
OCZEKIWANE REZULTATY	<p>na poziomie produktu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba zmodernizowanych obiektów sportowych i kulturowych - Powierzchnia zmodernizowanych obiektów sportowych i kulturowych <p>na poziomie rezultatów</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób korzystających z obiektów sportowych i kulturowych <p>na poziomie oddziaływania</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób tygodniowo korzystających z obiektów sportowych i kulturowych (po 2 latach) - Liczba uczestników imprez sportowych i kulturowych - Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki - Dochody z turystyki i kultury

Tytuł projektu	Budowa pełnowymiarowej Sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Skomlinie	
We wdrażaniu przewidziany jest udział następujących Instytucji i Podmiotów	Gmina Skomlin	
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI PROJEKTU	4 000 tys. PLN	
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA (TYŚ.)	3 400 tys. PLN środki UE 600 tys. PLN środki własne 0 PLN inne środki	
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2010-2013	
OCZEKIWANE REZULTATY	<p>na poziomie produktu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba wybudowanych obiektów sportowych - Powierzchnia wybudowanych obiektów sportowych <p>na poziomie rezultatów</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób korzystających z obiektów sportowych <p>na poziomie oddziaływania</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób tygodniowo korzystających z obiektów sportowych (po 2 latach) - Liczba uczestników imprez sportowych 	

Tytuł projektu	Przebudowa drogi Smugi - Wróblew
We wdrażaniu przewidziany jest udział następujących Instytucji i Podmiotów	Gmina Skomlin
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI PROJEKTU	1 500 tys. PLN
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA (TYŚ.)	1275 tys. PLN środki UE 225 tys. PLN środki własne 0 PLN inne środki
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2009-2011
OCZEKIWANE REZULTATY	<p>na poziomie produktu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Długość zmodernizowanej drogi <p>na poziomie rezultatów</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wskaźnik powierzchni zmodernizowanej drogi - Natężenie ruchu na drodze <p>na poziomie oddziaływania</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nakłady na bieżące utrzymanie (naprawy nawierzchni) drogi - Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku) - Liczba wypadków drogowych (w okresie 1 roku)

Tytuł projektu	Budowa sieci wodociągowej Klasak Mały - oczyszczalnia
We wdrażaniu przewidziany jest udział następujących Instytucji i Podmiotów	Gmina Skomlin
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI PROJEKTU	2 000 tys. PLN
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA (TYŚ.)	150 tys. PLN środki UE 50 tys. PLN środki własne 0 PLN inne środki
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2009-2011
OCZEKIWANE REZULTATY	<p>na poziomie produktu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Długość wybudowanej sieci wodociągowej <p>na poziomie rezultatów</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób korzystających z sieci <p>na poziomie oddziaływania</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ilość wody dostarczonej (w okresie 1 roku)

V. Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy oraz województwa

Niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego to dokument programowy, który w swoich ustaleniach jest komplementarny do dokumentów planistycznych, będących podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie wojewódzkim, krajowym, europejskim. Zgodność Planu Rozwoju Lokalnego ze strategicznymi dokumentami planistycznymi wyższego rzędu jest bowiem warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji. Poniżej wykazano zgodność zakładanych kierunków rozwoju gminy Skomlin z założeniami niektórych dokumentów.

1. Powiązanie z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007 – 2013

Podstawą opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Skomlin w zakresie metodycznym jest Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007 – 2013. Diagnoza stanu gminy, prognozy trendów demograficznych i gospodarczych oraz sformułowane na ich podstawie cele są spójne z założeniami i celami NPR. Należy podkreślić, iż diagnoza aktualnego stanu gminy w dziedzinie gospodarczej i społecznej ujawniła oraz potwierdziła występowanie na terenie gminy problemów i negatywnych tendencji opisywanych także w analizie stanu kraju zawartej w NPR. Chodzi tu m.in. o:

- słabe wykorzystanie szans wynikających z rozwoju turystyki w Polsce,
- zły stan infrastruktury technicznej, w tym kanalizacyjnej, szczególnie na obszarach wiejskich,
- trudną sytuację na rynku pracy - wysoką stopę bezrobocia oraz niski poziom wskaźników aktywności zawodowej i zatrudnienia,
- starzenie się społeczeństwa, zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym,
- niewystarczająca ilość miejsc pracy poza rolnictwem,
- duże zróżnicowanie między dochodami gospodarstw domowych,
- zbyt niska aktywność społeczna Polaków,
- brak innowacyjnych przedsięwzięć,
- brak miejsc do ćwiczeń w szkołach (4 lekcje w-f).

W związku z tym cele strategiczne obu dokumentów są ze sobą powiązane. Dotyczy to głównie następujących celów NPR:

- Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia.
- Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

2. Powiązanie z Narodową Strategią Spójności

Zapisy Narodowej Strategii Spójności w zakresie identyfikacji problemów na obszarze Polski oraz zamierzonych do osiągnięcia celów są tożsame z celami stawianymi przed władzami i społecznością Gminy Skomlin. Dotyczy to przede wszystkim następujących celów horyzontalnych:

a) Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.

- Wzrost poziomu edukacji oraz poprawa jakości kształcenia,
- Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości,
- Przeciwdziałanie ubóstwu i zapobieganie wykluczeniu społecznemu,
- Wzmocnienie potencjału zdrowotnego kapitału ludzkiego.

b) Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów, m. in. poprzez:

- Zapewnienie i rozwój infrastruktury ochrony środowiska,
- Wsparcie podstawowej infrastruktury społecznej.

c) Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.

- Wspieranie działalności wytwórczej przynoszącej wysoką wartość dodaną,
- Rozwój sektora usług,
- Poprawa otoczenia funkcjonowania przedsiębiorstw i ich dostępu do zewnętrznego finansowania,
- Społeczeństwo informacyjne,
- Zwiększenie inwestycji w badania i rozwój i tworzenie rozwiązań innowacyjnych.

d) Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

- Przeciwdziałanie marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych.

e) Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

- Wyrównywanie szans rozwojowych na obszarach wiejskich.

Założenia Planu Rozwoju Lokalnego odnoszą się także do celu głównego NSS, określonego jako: *tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.*

3. Powiązanie z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego

Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego przewiduje działania mające służyć rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów regionu oraz wyznacza kierunki rozwoju na lata 2008 – 2013. Niniejszy dokument pełni taką samą rolę, jednakże działania w nim przewidziane mają charakter lokalny. Realizacja działań zapisanych w obu dokumentach sprawi, że będą na siebie oddziaływać. Dla uzyskania większych efektów działania te muszą być ze sobą spójne.

Niniejszy dokument realizuje postulaty strategii, szczególnie w następujących dziedzinach:

1. Oś priorytetowa II „Ochrona środowiska”,
2. Osi priorytetowej III „Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość”,
3. Osi priorytetowej V „Infrastruktura społeczna”,

4. Powiązanie ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego

Plan Rozwoju Lokalnego ze swoimi celami nadrzędnymi oraz celami cząstkowymi wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego. Głównymi celami rozwoju województwa, zgodnymi z założeniami PRL są bowiem:

- I. Wzrost poziomu cywilizacyjnego województwa**
  - Podniesienie poziomu wykształcenia i rozwój kulturowy mieszkańców,
  - Podniesienie jakości życia i stanu zdrowotności mieszkańców,
  - Uporządkowanie gospodarki przestrzennej.
- II. Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno – ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą**
  - Wspomaganie i promowanie różnych form edukacji regionalnej dzieci, młodzieży i dorosłych,
  - Inicjowanie i wspomaganie różnych form i przejawów kultury regionalnej oraz ruchów regionalistycznych

Odnosząc się do celów Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego można stwierdzić, iż Plan jest zgodny z określonymi w niej celami i przyczyni się do rozwoju cywilizacyjnego oraz kulturalno - turystycznego w Gminie Skomlin, a co za tym idzie w województwie łódzkim.

VI. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego

Ścisły monitoring projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej jest jednym z podstawowych warunków ich właściwej i efektywnej realizacji. W Planie Rozwoju Lokalnego znaczny nacisk kładzie się na ocenę przewidywanych efektów realizacji działań proponowanych w tym Planie. Podstawą takiej oceny będzie szacunek przewidywanych efektów realizacji proponowanych działań.

Zasadnicze znaczenie wśród metod oceny przewidywanych efektów, obok standardowych raportów i opisów poszczególnych projektów, mają ilościowe metody oceny. Stanowią one standardowe narzędzie stosowane w UE, pozwalające na usystematyzowane oceny i porównywanie realizacji działań. W ostatnich latach europejski system ocen ilościowych podlegał dynamicznemu rozwojowi, zmierzając w stronę zwiększenia przejrzystości procesu oceny. W związku z powyższym, obecnie mniejszy nacisk kładzie się na dane finansowe. Zamiast tego większą uwagę przywiązuje się do korzyści dla konsumentów mierzone w jednostkach naturalnych.

Najważniejszym elementem jest dostęp pracowników gminy, radnych i mieszkańców do miar wskaźników, co umożliwi skuteczną realizację Planu. Istotną rolą wskaźników monitoringu i ewaluacji jest wskazywanie odstępstw w realizacji programu od zakładanej sytuacji modelowej, a przez to - identyfikowanie jego słabych i mocnych punktów, co umożliwi podejmowanie działań zaradczych. Wskaźniki monitoringu i ewaluacji, poprzez swój wymiar statystyczny, mają równocześnie za zadanie wskazanie stopnia skuteczności władz zarządzających programem w rozwiązywaniu problemów rozwoju danego obszaru.

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego będzie poddawana sprawdzeniu na poszczególnych etapach oraz na koniec okresu programowania (rok 2013). Zaleca się również kontrolę wskaźników co 2 lata. Kontrolę podlegać będzie stopień realizacji poszczególnych celów, monitorowanie postępu wdrażania zaplanowanych działań, ich zgodności z harmonogramem, sposób finansowania oraz rezultaty.

W wyniku wdrożenia działań zaplanowanych w Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2008 – 2013 przewiduje się osiągnięcie następujących wskaźników ogólnych:

- wzrost ilości terenów zurbanizowanych i wyposażonych w infrastrukturę techniczną,
- wzrost poziomu zwodociągowania i skanalizowania gminy,
- polepszenie stanu dróg gminnych,
- zwiększenie długości dróg o nawierzchni ulepszonej,
- poprawa dostępności i jakości obiektów oświatowo – kulturalnych,
- liczba utworzonych nowych miejsc pracy,

- poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

Każde działanie będzie podlegać kontroli i ocenie. Stopień realizacji poszczególnych działań zostanie określony przy pomocy wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania. Dodatkowo zaleca się aby każdy projekt był oceniany wg dodatkowego wskaźnika jakim jest wskaźnik wkładu.

W poniższej tabeli zestawiono proponowane rodzaje wskaźników dla różnych rodzajów zadań oraz sposób ich pomiaru. Wskaźniki oddziaływania możemy podzielić na rozproszone i odroczone w czasie. Rozproszone to oddziaływanie na sfery nie objęte bezpośrednio projektem. Odroczone w czasie to te, które będą mierzalne za kilka lub kilkanaście lat. Zaleca się szczegółowy pomiar zarówno wskaźników oddziaływania, choć są one trudno mierzalne. **To wskaźnik oddziaływania mierzony po kilku latach określa skuteczność projektu dla rozwoju lokalnego.**

Szczegółowe wskaźniki mogą być określane dopiero na poziomie poszczególnych projektów. Na poziomie planu możemy podać jedynie listę przewidzianych wskaźników spośród których będą wybierane konkretne wskaźniki dla każdego projektu.

Produkt to bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami.

Produkty		
Wskaźnik	Jednostka miary	Źródło
Liczba przedsiębiorstw wspartych w wyniku realizacji Planu	Szt.	Urząd Gminy
Długość rozbudowanych/zbudowanych sieci teleinformatycznych (w tym sieci szkieletowych)	km	Urząd Gminy
Liczba powstałych publicznych produktów dostępu do Internetu	Szt.	Urząd Gminy
Liczba stworzonych portali umożliwiających kontakt obywatela z instytucją publiczną	Szt.	Urząd Gminy
Powierzchnia zrehabilitowanych i zagospodarowanych terenów przemysłowych i innych zdegradowanych do ogółem	m ²	Urząd Gminy
Liczba obiektów, które uzyskały nowe funkcje w wyniku odnowy wsi	Szt.	Urząd Gminy
Wartość nakładów na odnowę wsi	PLN	Urząd Gminy
Długość sieci wodociągowej	km	Urząd Gminy
Długość sieci kanalizacyjnej	km	Urząd Gminy
Komunalne oczyszczalnie ścieków	Szt.	Urząd Gminy
Liczba wybudowanych stacji uzdatniania wody	Szt.	Urząd Gminy
Liczba zrehabilitowanych składowisk odpadów komunalnych	Szt.	Urząd Gminy
Restytucja gatunku fauny - zmiana liczebności gatunku	Szt.	Urząd Gminy
Odnowienia i zalesienia	ha	Urząd Gminy

Efekty rzeczowe inwestycji gospodarki wodnej – zbiorniki wodne – obiekty	Szt.	Urząd Gminy
Liczba zamontowanych instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych	Szt.	Urząd Gminy
Liczba odrestaurowanych i odremontowanych obiektów zabytkowych (mających indywidualny wpis do rejestru zabytków)	Szt.	Urząd Gminy
Liczba obiektów kultury w regionie [teatry i instytucje muzyczne, muzea, kina, galerie]	Szt.	Urząd Gminy
Nowe miejsca noclegowe	Szt.	Urząd Gminy
Placówki gastronomiczne	Szt.	Urząd Gminy
Liczba przedsiębiorstw z branży turystyczno-kulturalnej	Szt.	Urząd Gminy
Długość dróg gminnych	km	Urząd Gminy
Długość wybudowanych/przebudowanych /wyremontowanych dróg	km	Urząd Gminy
Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	km	Urząd Gminy
Długość sieci energetycznej wybudowanej i zmodernizowanej	km	Urząd Gminy
Długość sieci gazowej wybudowanej i zmodernizowanej	km	Urząd Gminy
Ilość stacji transformatorowych	Szt.	Urząd Gminy
Liczba zakupionego wyposażenia: - medycznego - dydaktycznego	Szt.	Urząd Gminy
Liczba zmodernizowanych obiektów: - ochrony zdrowia - pomocy społecznej - dydaktycznych	Szt.	Urząd Gminy
Liczba obiektów spełniających wymogi standaryzacyjne w : - ochronie zdrowia - pomocy społecznej	Szt.	Urząd Gminy

Rezultat można zdefiniować jako korzyści, jakie wynikną dla beneficjenta bezpośrednio po zakończeniu projektu w związku ze zrealizowanymi działaniami, tj. dostarczonymi mu usługami/dostawami materialnymi/inwestycjami.

Rezultaty		
Wskaźnik	Jednostka miary	Źródło
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON	Szt.	GUS
Liczba nowych instytucji otoczenia biznesu	Szt.	GUS

Udział szkół wyposażonych w komputery z dostępem do Internetu	%	GUS
Liczba jednostek publicznych posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu	Szt.	Urząd Gminy
Liczba miejsc pracy, które zostały utworzone w wyniku realizacji projektów odnowy wsi	Szt.	Urząd Gminy
Odsetek mieszkań wyposażonych w instalację kanalizacyjną	%	GUS
Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną oczyszczane i nieoczyszczane	hm ³	GUS/OŚ
Ścieki komunalne z miast i wsi oczyszczane	dm ³	GUS/OŚ
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona	%	GUS
Odpady komunalne stałe wyselekcjonowane z odpadów zebranych	tys. ton	GUS/OŚ
Lesistość	%	GUS/OŚ
Odnowienia i zalesienia	ha	GUS/OŚ
Objętość retencjonowanej wody	m ³	
Powierzchnia terenu zabezpieczona przed powodzią	ha	
Liczba pożarów lasów	Szt.	GUS/OŚ
Liczba wdrożonych systemów monitorowania stanu środowiska	Szt.	
Korzystający z noclegów ogółem	Os.	GUS
Dochód budżetu JST z kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (w tys. zł)	PLN	GUS
Dochód budżetu JST z kultury fizycznej i sportu (w tys. zł)	PLN	GUS
Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych	Os.	Powiatowa Komenda Policji
Objętość dostarczonego gazu	m ³	Urząd Gminy
Wykształcenie ludności w wieku 15 lat i więcej (%): - średnie (łącznie z zasadniczym zawodowym i policealnym) - wyższe w tym na wsi - średnie (łącznie z zasadniczym zawodowym i policealnym) - wyższe	%	GUS
Kształcenie ustawiczne dorosłych (% udział osób w wieku 25-64 lata uczących się i doksztalających w ludności wieku 25-64 lata)	%	GUS

Liczba mieszkańców w jednostkach pomocy społecznej	Os.	Urząd Statystyczny w Łodzi
--	-----	----------------------------

Oddziaływanie (*ang. impact*) to konsekwencje wynikające z realizacji projektu, które wystąpią jakiś czas po zakończeniu projektu (mogą być obserwowane lub zmierzone). Efekty te mogą dotyczyć nie tylko beneficjenta, ale również innych podmiotów, które odniosły jakieś korzyści lub poniosły straty w wyniku realizacji projektu.

Oddziaływania		
Wskaźnik	Jednostka miary	Źródło
1. Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, deszczowej i gazowej	szt.	Statystyka gminna
2. Polepszenie stanu środowiska naturalnego (ilość odprowadzanych i oczyszczanych ścieków, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego)	%	Statystyka gminna
3. Wielkość migracji	szt.	Statystyka gminna,
4. Wzrost poziomu życia mieszkańców	%	Badania ankietowe
5. Zmniejszenie zachorowalności dzieci w placówkach kulturalno – oświatowych w wyniku poprawy warunków nauczania	%	Statystyka szkolna i gminna
6. Zwiększenie aktywności pozalekcyjnej uczniów w postaci ilości kółek zainteresowań	%	Statystyka szkolna
7. Zwiększenie aktywności rekreacyjnej mieszkańców	%	Statystyka gminna
8. Wskaźnik poprawy jakości dróg w wyniku przeprowadzonej ich modernizacji i ulepszenia nawierzchni	%	Badanie ankietowe (kierowców zgłaszających się do Powiatowego Wydziału Komunikacji)
9. Spadek emisji niebezpiecznych związków - CO ₂ , SO ₂ , NO ₂	mg/m ³	Badania
10. Wzrost zdrowotności mieszkańców	%	Statystyka gminna
11. Polepszenie stanu środowiska naturalnego	%	Badania

Jeśli projekt wymaga poszerzenia listy wskaźników, monitoring i ewaluacja powinny odbywać się z zastosowaniem wskaźników dodatkowych, typowych dla realizowanego projektu.

VII. Plan finansowy

Planowana inwestycja	rok 2008			rok 2009			rok 2010		
	razem	środki własne	środki zewnętrzne w tym UE	razem	środki własne	środki zewnętrzne w tym UE	razem	środki własne	środki zewnętrzne w tym UE
Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Wichernik	700	105	595	650	97,5	552,5	650	97,5	552,5
Kanalizacja południowo-zachodniej części gminy wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków							1250	187,5	1062,5
Przebudowa układu drogowego m. Skomlin	1 000	150	850	500	75	425	500	75	425
Modernizacja stadionu i amfiteatru w Skomlinie wraz z budową zaplecza turystycznego	500	75	425	500	75	425	500	75	425
Budowa pełnowymiarowej Sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Skomlinie							1 000	150	850
Przebudowa drogi Smugi - Wróblew				500	75	425	500	75	425
Budowa sieci wodociągowej Klasak Mały - oczyszczalnia				1 000	150	850	500	75	425

Planowana inwestycja	rok 2011			rok 2012			rok 2013		
	razem	środki własne	środki zewnętrzne w tym UE	razem	środki własne	środki zewnętrzne w tym UE	razem	środki własne	środki zewnętrzne w tym UE
Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Wichernik									
Kanalizacja południowo-zachodniej części gminy wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków	1250	187,5	1062,5	1250	187,5	1062,5	1250	187,5	1062,5
Przebudowa układu drogowego m. Skomlin									
Modernizacja stadionu i amfiteatru w Skomlinie wraz z budową zaplecza turystycznego	500	75	425						
Budowa pełnowymiarowej Sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Skomlinie	1 000	150	850	1 000	150	850	1 000	150	850
Przebudowa drogi Smugi - Wróblew	500	75	425						
Budowa sieci wodociągowej Klasak Mały - oczyszczalnia	500	75	425						

VIII. System wdrażania

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu Planu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Plan Rozwoju Lokalnego gminy jest warunkiem koniecznym rozwoju danej jednostki terytorialnej. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu.

Właściwy proces wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedkładany Plan Rozwoju Lokalnego jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Niezwykle istotne jest partnerstwo ponadgminne. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji niemalże od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: zmiana mentalności, stosunki społeczne, kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Realizacja Planu Rozwoju Gminy Skomlin uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe Gminy wskazują, że na realizację przyjętych celów zabezpieczą **15% wkładu** w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Za wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego odpowiedzialny będzie Urząd Gminy Skomlin.

1. Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Planu Rozwoju Lokalnego będzie pełnił zespół powołany przez Radę Gminy Skomlin. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienia zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Planu,

- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Planu,
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Planu.

2. Instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Skomlin

Urząd Gminy Skomlin, jako Instytucja Wdrażająca Plan, odpowiedzialny będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne,
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w Planie w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku Planu Rozwoju Lokalnego kluczową postacią w procesie jego realizacji i monitoringu jest Wójt. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania Planu, jej wdrażania, jak również oceny jej realizacji. Do najważniejszych zadań Wójta w zakresie wdrażania i monitoringu należy bezpośredni nadzór nad wdrażaniem strategii oraz wyznaczenie koordynatora realizacji Planu.

Koordinator, jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań wyznaczonych w Planie i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w gminie - powinien odgrywać ważną rolę w procesach wdrożeniowych Planu.

Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji Planu;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację strategii;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji Planu;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach poszczególnych wydziałów Urzędu Gminy Skomlin. Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność.

IX. Sposoby monitorowania, oceny oraz komunikacji społecznej

1. Monitorowanie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zawansowania projektu i jego zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie **Komitet Monitorujący**. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania Planu i jego realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie Planu Rozwoju Lokalnego. Skład Komitetu Monitorującego przedstawiać się będzie zatem następująco:

- Wójt Gminy Skomlin
- Skarbnik Gminy Skomlin
- Koordynator realizacji Planu
- Przedstawiciele Rady Gminy Skomlin

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na **pół roku**. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie sekretariat Gminy Skomlin. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji Planu Rozwoju Lokalnego w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całego Planu Rozwoju Lokalnego w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Planu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem Planu, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania (tzn. styczniu 2014 roku) Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Planu Rozwoju

Lokalnego. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami Planu, a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie Gminy Skomlin.

W procesie monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego przewidziano następujące fazy:

- Ocenę wstępną

Rozpoczęcie każdego programu i wchodzących w jego skład projektów poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy częściowej realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji programów i projektów.

- Monitoring sterujący

Dotyczy całego okresu wdrażania projektu. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyłeń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji projektu.

- Kontrolę końcową - ewaluację efektów.

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki programu/projektu. Logika programu/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność programu/projektu, weryfikuje w jaki sposób nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest, zatem dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron
- oszacowanie możliwości i ograniczeń
- usprawnienie zarządzania
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego
- poprawianie błędów

- dla celów odpowiedzialności
- wsparcie alokacji zasobów finansowych
- ulepszenie procesu decyzyjnego

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania programów;
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- wpływu na problemy, do których odnoszą się programy;
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia programów i projektowania nowych programów;
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy, bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić na ile zakładane w Planie Rozwoju Lokalnego cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyień w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości. Są one również kluczowe dla prawidłowego planowania kolejnych edycji Planu Rozwoju Lokalnego Gminy.

2. Narzędzia służące zbieraniu informacji zaproponowane w czasie opracowania Planu Rozwoju Lokalnego

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych elementów zapewniających efektywne wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego. Również systematyczne zbieranie danych i gromadzenie ich w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace Komitetu Monitorującego.

Miary wykonania projektów

Nie we wszystkich projektach obecnego PRL dało się ustalić miary wyjściowe. W celu rzetelnego monitorowania wdrażania ważne jest ustalenie mierzalnych celów i zadań, najlepiej opisanych przez dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników.

Dla każdego z projektów zaproponowano odpowiednie miary wykonania. Pozwolą one w przyszłości ocenić stopień zaawansowania projektu i sukces w jego realizacji. Pomiar osiąganych wyników pozwala odróżnić powodzenie od porażki. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych

informacji statystycznych mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian czy świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji. Należy jednak pamiętać, że muszą być one interpretowane łącznie. Pojedynczy wskaźnik czy liczba może dawać mylne, zbyt optymistyczne lub zbyt pesymistyczne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego. Analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami. Zaproponowane miary umożliwiają bezstronną ocenę osiągniętych efektów.

Porównywanie wskaźników

Jednym z podstawowych narzędzi służących do oceny efektów realizowanego Planu Rozwoju Lokalnego jest również porównanie osiągniętych wyników pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego. Odniesienie efektów własnej pracy do osiągnięć innych przy pomocy porównywalnych wskaźników, pozwala na obiektywną ocenę postępu i skali zachodzących zmian. Może jednocześnie prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów działania (tzw. dobrych praktyk), których wspólnym mianownikiem jest wydajność.

3. Ocena i komunikacja społeczna

Podstawowym warunkiem wiarygodności i skuteczności ewaluacji jest jej niezależność. Z warunku tego wynika konieczność utworzenia niezależnej organizacyjnie od zespołów zaangażowanych w proces tworzenia i wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego komórki ewaluacyjnej w strukturze Urzędu Gminy Skomlin, w skład której wchodziłby jeden lub więcej pracowników zajmujących się ewaluacją ex-post. Celem tej ewaluacji jest określenie faktycznych efektów zrealizowanych projektów w ramach Planu.

Pracownik komórki ewaluacyjnej do 31 stycznia każdego roku przygotowuje raport ewaluacyjny dotyczący roku poprzedniego. W raporcie tym znajdują się w szczególności informacje o:

- **skuteczności** - kryterium to pozwala określić czy cele danego projektu (jak i całego Planu) określone na etapie programowania zostały osiągnięte,
- **efektywności** - kryterium to porównuje zasoby finansowe zaangażowane przy realizacji projektu i Planu z rzeczywistymi osiągnięciami projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania,
- **użyteczności** - kryterium to pozwala ocenić faktyczne efekty projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania w nawiązaniu do wcześniej zdefiniowanych w Planie Rozwoju Lokalnego potrzeb i problemów.

Władze samorządowe Gminy Skomlin w trakcie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Możemy wyróżnić dwa główne typy otoczenia społecznego, z którym władze gminy muszą się komunikować. Po pierwsze jest to **otoczenie wewnętrzne**, obejmujące pracowników urzędu, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu gminą, ich wiedzę, motywację, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne, lecz także technologię i zasoby organizacji. Jest również **otoczenie zewnętrzne**. Otoczenie zewnętrzne bliższe obejmuje przede wszystkim ogół mieszkańców gminy, w którym jednak można wyróżnić szereg grup, organizacji, stowarzyszeń i instytucji czy przedsiębiorstw. Otoczenie zewnętrzne dalsze jest to faktyczne otoczenie gminy jako wspólnoty terytorialnej – sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe.

Obszary działań w zakresie komunikacji dwustronnej i współpracy władz gminy Skomlin ze społecznością lokalną to:

- informacja o postępach wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego - każdy mieszkaniec gminy będzie miał możliwość uzyskania informacji o aktualnym stanie prac wdrożeniowych Planu Rozwoju Lokalnego w siedzibie sekretariatu Urzędu Gminy, wraz z wglądem w dokumentację (raporty monitoringowe, raporty ewaluacyjne),
- możliwość udziału mieszkańców w posiedzeniach Komitetu Monitorującego (po wcześniejszym zgłoszeniu swojej obecności),
- podjęcie współpracy z mediami lokalnymi - podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych przynajmniej raz w roku,
- informacje z prac Komitetu Monitorującego zamieszczane na stronie www.

Instytucja Zarządzająca zapewnia środki informacyjne i promocyjne w zakresie udzielonej pomocy z funduszy strukturalnych. Wykorzystywane środki informacyjne i promocyjne będą miały na celu przede wszystkim informowanie potencjalnych i faktycznych odbiorców pomocy o możliwościach wsparcia ze strony UE oraz informowanie opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy unijnej dla poszczególnych projektów i rezultatach tych działań.

Promocja

Gmina Skomlin będzie upowszechniać informacje o projektach i jego efektach przede wszystkim na obszarze jego realizacji oraz na ogólnodostępnej stronie internetowej. Informacje o projektach i Planie Rozwoju Lokalnego będą również upowszechniane na terenie Polski. Celem takiego działania jest szeroka promocja projektów oraz zachęcenie do współpracy na terenie Polski i Europy.

Działania promocyjne będą zgodne z wymogami Rozporządzenia 1159/2000/WE z 30 maja 2000 r. w sprawie środków informacyjnych i promocyjnych stosowanych przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych.

Analogicznie do przepisów Rozporządzenia 1159/2000/WE celem działań informacyjnych i promocyjnych będzie informowanie beneficjentów projektów (mieszkańców obszaru) o możliwościach jakie stwarza wspólna pomoc Unii Europejskiej oraz Państw Członkowskich, w celu zapewnienia przejrzystości takiej pomocy oraz informowanie opinii publicznej o roli, jaką pełni Unia

Europejska we współpracy z państwami członkowskimi przy udzielaniu pomocy, jak również o rezultatach ich działań.

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych elementów zapewniających efektywne wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego oraz ocena działań promocyjnych. Również systematyczne zbieranie danych i gromadzenie ich w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace działania promocyjne. Celem ewaluacji działań promocyjnych jest odpowiedź na pytania: Czy wszyscy mieszkańcy regionu mają wystarczającą wiedzę o działaniach realizowanych przez Urząd Gminy? W przypadku problemów z promocją działania powinny być korygowane w miarę zapisów projektu. Innym celem jest zapewnienie efektywnej promocji przy jednoczesnym obniżeniu jej kosztów.

W prasie lokalnej i regionalnej oraz w Internecie podawane będą systematycznie informacje na temat zaangażowania finansowego UE w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Planu. Sprawy związane ze środkami informacyjnymi i promocyjnymi stosowanymi przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 1159/2000.

X. Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi

1. Uwarunkowania współpracy

Fundamentem ideowym wyznaczającym podstawy współpracy państwa, w tym samorządów terytorialnych i organizacji pozarządowych jest zasada subsydiarności, zapisana w preambule Konstytucji RP. Zakłada ona, że państwo bierze na siebie tylko te zadania, których nie są w stanie rozwiązać obywatele i ich wspólnoty. Praktyczną konsekwencją przyjęcia tej zasady jest decentralizacja państwa i przekazywanie władzy lokalnej wspólnotom samorządowym. Bardzo ważnym krokiem na tej drodze jest przeniesienie znacznej części kompetencji rządu centralnego samorządom: powiatom i województwom. Obok tego procesu powinien się dokonywać proces przekazywania części kompetencji państwa obywatelom dobrowolnie zrzeszającym się dla rozwiązywania zadań społecznych. Przemawiają za tym nie tylko względy ideowe, ale i praktyczne. Nie chodzi tylko o to, że obywatele mają prawo sami definiować swoje problemy i liczyć na pomoc państwa w ich rozwiązywaniu, ale także o to, iż w wielu dziedzinach organizacje te szybciej i taniej potrafią rozwiązać problemy niż administracja rządowa i samorządowa.

Podstawowym faktem, którą winni uświadamiać sobie wszyscy samorządowcy i pozarządowcy jest to, że podmiotem ich działania są ludzie. Zarówno samorząd lokalny, jak i organizacje pozarządowe, choć w oparciu o różne podstawy (samorząd z mocy prawa, organizacje dobrowolnie) są reprezentantami społeczności. Obie te instytucje, znów w różny sposób i na różnych zasadach, dążą do wspólnego celu. Jest nim zaspokajanie potrzeb społecznych, służenie ludziom, którzy wybrali swoich przedstawicieli do tych instytucji.

Zrozumienie tego, skądinąd oczywistego faktu, nie jest wcale powszechne, a jest to przecież fundament współdziałania, w ramach wspólnej misji, jaką jest dobro społeczności lokalnej. Organizacje pozarządowe z reguły są znacznie bliżej ludzi, wyrastają w odpowiedzi na ich konkretne potrzeby. Administracja natomiast często (na całym świecie zresztą) zapomina o swojej misji, o tym, komu służy. Świadomość misji, nadanie podmiotowości ludziom uruchamia proces uwłaszczenia obywateli, przywrócenia im podmiotowości poprzez tworzenie możliwości wpływania na własne sprawy. Jednym z nurtów takiego procesu uwłaszczenia obywateli jest budowanie współpracy władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi, które pełnią funkcję uspołeczniania życia zbiorowego.

Organizacje, o czym była już mowa, powstają tam, gdzie pojawiają się niezaspokojone potrzeby. Najczęściej są odpowiedzią na problemy dnia codziennego, gdyż te właśnie są najbardziej istotne. Część organizacji w sposób świadomy pozostaje na tym poziomie działania. To jest ich misja, tak określiły swoją rolę i miejsce: pomagać wtedy, gdy pojawia się problem. Najczęściej zresztą uzupełniają w ten sposób działania samorządu i państwa. Jednak inne organizacje starają się

poszukiwać przyczyn problemów, a nie tylko łagodzić ich skutki. To jest skuteczna metoda rozwiązywania problemów, ale trudna, bo wymagająca umiejętności i wytrwałości w docieraniu do rzeczywistych źródeł problemów, spojrzenia ponad codziennością. Wiele organizacji, które w tym właśnie upatrują swoją rolę, stara się docierać do źródeł problemów i rozwiązywać je, i to zarówno w skali lokalnej, jak i ogólnopolskiej.

Nie jest to również łatwe dla samorządowców, którzy bardzo często przygniecieni są problemami dnia codziennego: dziurawymi jezdniami czy brakiem pieniędzy na wypłatę zasiłków z pomocy społecznej. Ale także wśród nich istnieje wiele przykładów starań o patrzenie na problemy w dłuższym horyzoncie czasowym i określanie celów, które odnoszą się do źródeł problemów, a nie tylko do ich skutków - w myśl twierdzenia, że lepiej zapobiegać niż leczyć. Przykładem takie podejścia do określania celów działania są Strategie i Plany Rozwoju Lokalnego w wielu gminach w Polsce.

Świadomość tego, że w działaniu najważniejsze są rezultaty wiąże się ściśle ze świadomością misji, celów. Myślenie w kontekście rezultatów podejmowanych działań wymaga planowania i to w dłuższym horyzoncie czasowym. Finansować należy nie działania, ale ich rezultaty. Dobrze znane są sytuacje, w których pewne rezultaty można osiągnąć bardzo prostymi, tanimi sposobami. Nie da się ich jednak zastosować, trzeba wybrać sposób droższy i niekoniecznie gwarantujący osiągnięcie zakładanych rezultatów, tylko dlatego, że tak mówią przepisy. To bardzo często problem administracji, którego rozwiązaniem mogą być organizacje pozarządowe, elastyczne i - między innymi dzięki temu - skuteczne w działaniu.

Władza samorządowa z mocy prawa jest gospodarzem w swojej gminie. Dobry gospodarz to nie zawsze ten, który sam wszystko potrafi zrobić najlepiej, ale przede wszystkim ten, który potrafi dobrze kierować innymi. Władze samorządowe powinny przede wszystkim tworzyć warunki do współpracy, z wszystkimi tymi, którzy działają dla dobra społeczności lokalnej, w tym z organizacjami pozarządowymi.

Organizacje potrafią osiągać założone rezultaty taniej i skuteczniej niż na przykład jednostki budżetowe, obciążone administracją i skrzępowane przepisami. Jest to również, a może nawet przede wszystkim, ważne z jednego jeszcze powodu. Ludzie wtedy są szczęśliwi, gdy czują w pełni, że ich potrzeby są zaspokajane, gdy się ich nie wyręcza, wtedy, ale daje się możliwość decydowania o zaspokajaniu własnych potrzeb. Jedną z form takiego uczestnictwa jest właśnie współpraca z organizacjami pozarządowymi, które reprezentują interesy obywateli.

Innym elementem świadomości współpracy jest uświadomienie sobie ról jakie pełnią obaj partnerzy. Oczywiście jest, że podstawą dla określania tych ról jest stan obecny, co nie oznacza, że nie można dążyć - w ramach obowiązujących reguł - do jego zmiany. Władze lokalne, w ramach bycia gospodarzem w swojej gminie, zobowiązane są do świadczenia określonego zakresu usług o określonych standardach. W przeciwieństwie do nich organizacje tworzone są dobrowolnie, same określają to co robią. W określeniu ról pomaga zidentyfikowanie i przekonanie się nawzajem o swoich

atutach. Samorząd, na przykład ma możliwość kreowania warunków i regulacji dotyczących różnych sfer życia publicznego, posiada zasoby i środki na prowadzenie działań na rzecz mieszkańców, ma dostęp do różnych źródeł informacji. Organizacje natomiast są elastyczne, nie są bowiem skrupowane tyłoma przepisami co samorząd, mogą być zatem znacznie bardziej innowacyjne, mają lepsze rozpoznanie potrzeb społecznych, mogą efektywniej świadczyć usługi na rzecz mieszkańców. Dobre poznanie siebie nawzajem, określenie własnych atutów i słabości pozwala precyzyjnie określić role obu partnerów. Różnice w ich możliwościach działania i w tym czym dysponują stanowią siłę współpracy, w której obaj partnerzy mogą uzupełniać się, pomnażając efekty współdziałania.

2. Organizacje pozarządowe jako partner samorządu terytorialnego

Organizacje są reprezentantem społeczności lokalnej, wyrazicielem potrzeb, dążeń i oczekiwań tej społeczności (lub jej grup). To powoduje, że dla samorządu organizacje stanowią znakomity "pas transmisyjny", którym przepływają informacje zarówno od ludzi do samorządu, jak i od samorządu do społeczeństwa. Organizacje jako reprezentant społeczności powinny mieć zatem możliwość wypowiedzenia się w sprawach ważnych dla społeczności i współuczestniczyć w podejmowaniu istotnych dla mieszkańców decyzji.

Główne formy współpracy to: stała współpraca informacyjna, konsultacje, współudział w podejmowaniu decyzji przez władze samorządowe. Organizacje świadczą również, o czym była już mowa, pomoc bezpośrednią na rzecz mieszkańców społeczności lokalnej. Dysponują w tym zakresie potencjałem, wiedzą i doświadczeniami. Mogą być zatem znakomitym wykonawcą zadań publicznych, których zakres i sposób realizacji określa samorząd.

Główna forma współpracy: kontraktowanie usług organizacjom przez samorząd.

Organizacje obok wykonywania zleczanych przez samorząd zadań publicznych, proponują zupełnie niekonwencjonalne, nowatorskie sposoby rozwiązywania problemów. Pełnią funkcję innowacyjną i w tym zakresie samorząd również powinien współpracować z nimi, przede wszystkim inspirować działania innowacyjne i wspierając ich realizację.

Główne formy współpracy to: programy dotacji i inne formy wspierania organizacji.

Organizacje pozarządowe spośród innych partnerów samorządu terytorialnego wyróżniają następujące cechy:

- łączenie funkcji usługowej i reprezentacji,
- bardzo dobre rozpoznanie potrzeb, dążeń i oczekiwań społecznych,
- elastyczność podejmowanych działań, łatwość w dostosowaniu ich do potrzeb i preferencji klientów/adresatów działań organizacji,
- potencjał, przede wszystkim ludzki,

- aktywizowanie i organizowanie wokół działań organizacji społeczności lokalnej,
- możliwość pozyskiwania środków na realizację działań niedostępnych lub trudno dostępnych dla samorządu i innych partnerów,
- elastyczność w kalkulowaniu kosztów realizacji działań.

Programy współpracy najczęściej przewidują następujące formy współpracy pomiędzy samorządem i organizacjami pozarządowymi:

- konsultowanie decyzji podejmowanych przez władze samorządowe z organizacjami pozarządowymi, najlepiej w ustalonym wspólnie trybie i formie,
- zaproszenie organizacji pozarządowych do współtworzenia strategii rozwoju lokalnego, do szczególnego znaczenia nabiera w tworzeniu regionalnych planów rozwoju nowych województw samorządowych
- określenie zasad i procedur ubiegania się przez organizacje pozarządowe o dotacje z budżetu samorządowego na realizację innowacyjnych projektów służących mieszkańcom danej społeczności lokalnej,
- uwzględnianie organizacji pozarządowych w przetargach na wykonywanie zadań publicznych,
- stanowienie prawa lokalnego (uchwały Rad Samorządów), które w sposób kompleksowy określają cele, zasady, mechanizmy i formy współpracy samorządu i organizacji pozarządowych.
- różne formy wspierania działań organizacji, na przykład:
  - możliwość korzystania z infrastruktury posiadanej przez samorząd; organizacje bezpłatne lub na zasadach preferencyjnych mogą korzystać z lokali, sal na szkolenia i konferencje, środków transportu,
  - możliwość korzystania z informacji posiadanych przez samorząd,
  - możliwość korzystania z wiedzy i doświadczeń ekspertów samorządowych,
  - możliwość korzystania z kanałów promocyjnych gminy,
  - możliwość korzystania z kontaktów zagranicznych gminy,
  - możliwość udzielania przez gminę rekomendacji dla organizacji pozarządowych,
  - możliwość korzystania ze szkoleń i to zarówno w zakresie merytorycznych zagadnień, jak i w zakresie rozwoju organizacyjnego, jak też dotyczących funkcjonowania władz samorządowych, urzędu gminy, etc².

---

² Por. Tomasz Schimanek „Organizacje pozarządowe w Polsce”.